

Rapport

Rapportage arbeidsmarkt- en onderwijsinformatie Kenniscentrum Transport en Logistiek 2009-2010

VTL
Postbus 112
2400 AC Alphen aan den Rijn

Anthonie van Leeuwenhoekweg 8
2408 AM Alphen aan den Rijn
T 0900 1442
F 0172 431 814
info@vtl.nl
www.vtl.nl

Datum
December 2009

Contactpersoon
Gera de Vries
T 0172-403742
F 0172-403799
gdvries@vtl.nl

Inhoudsopgave

Voorwoord		3
	Afkortingen en begrippen	5
	Managementsamenvatting	7
1	Inleiding	11
1.1	Belang arbeidsmarkt- en onderwijsinformatie voor KBB T&L	11
1.2	Doelstelling	11
1.3	Leeswijzer	12
2	Een beschrijving van de arbeidsmarkt	13
2.1	Inleiding	13
2.2	De Nederlandse economie	13
2.3	De arbeidsmarkt naar deelsector	13
2.4	Ontwikkeling in het aantal bedrijfsvestigingen	16
2.5	De werkgelegenheid	19
2.6	Vacatures	23
3	Een beschrijving van de onderwijsmarkt	27
3.1	Aantal deelnemers	27
3.2	Aantal opleidingsinstellingen	29
4	Perspectieven op de BPV-markt	31
5	Arbeidsmarktperspectieven	35
5.1	Inleiding	35
5.2	De vraag op de arbeidsmarkt	35
5.3	Aanbod op de arbeidsmarkt	38
5.4	Arbeidsmarktperspectieven gediplomeerde schoolverlaters	40
6	Conclusies	43
	Bijlage: Tabellen	45
	Bijlage: Afbakening sector	57
	Bijlage: Samenvatting beschikbaarheid arbeidsplaatsen	59
	Bijlage: Samenvatting beschikbaarheid BPV-plaatsen	61
	Bijlage: Verdeling en trend belangrijkste beroepen	63
	Bijlage: Nederland verdeeld in UWV-districten	65
	Bijlage: Gebruikte bronnen	67

Voorwoord

ECORYS heeft in opdracht van VTL een rapportage arbeidsmarkt- en onderwijsinformatie opgesteld voor de sector transport en logistiek. Het doel van deze rapportage is het onderwijsveld te informeren over perspectieven op de arbeidsmarkt en de markt voor beroepspraktijkvormingsplaatsen (BPV-plaatsen) in de sector transport en logistiek. Onderwijsinstellingen kunnen de informatie gebruiken om hun opleidingsaanbod actueel te houden. Aankomende leerlingen kunnen de informatie laten meewegen in hun opleidingskeuze. De informatie bestrijkt alle binnen de sector transport en logistiek voorkomende branches, dus inclusief personenvervoer, varende beroepen en luchtvaart.

Voor het onderzoek zijn zowel kwantitatieve bronnen gebruikt als rapportages en jaarverslagen van organisaties in de verschillende deelsectoren. Daarnaast zijn er interviews gevoerd met betrokken partijen. Belangrijke bronnen zijn het Arbeidsmarktonderzoek 2009 van VTL voor het beroeps-goederenvervoer over de weg en de logistieke dienstverlening. Gebaseerd op een enquête onder werkgevers geven deze onderzoeken een beschrijving van ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in deze deelsectoren. Het onderhavige onderzoek bevat arbeidsmarkt- en onderwijsinformatie in alle deelsectoren in de sector transport en logistiek.

De belangrijkste conclusie van dit onderzoek is dat arbeidsmarktperspectieven en BPV-perspectieven in 2009 over het algemeen minder gunstig zijn dan in 2008. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door de economische crisis, waardoor er minder vraag naar arbeid is. Tegelijkertijd neemt het aanbod vanuit het transportonderwijs toe. Voor een aantal kwalificaties is het perspectief onverminderd goed gebleven.

Onze dank gaat uit naar de alle personen en organisaties die hun medewerking aan dit onderzoek hebben verleend, waaronder uiteraard alle geïnterviewden. Tevens danken wij Dick Tesselaar en Gera de Vries voor de inhoudelijke input en de begeleiding van het onderzoek vanuit VTL. Vanuit ECORYS hebben Ruud van der Aa en Peter Donker van Heel inhoudelijke ondersteuning geboden.

Het onderzoeksteam,

Erwin Hazebroek
Karel Kans

Afkortingen en begrippen

BBL	Beroepsbegeleidende leerweg. Werkend leren, met een praktijkdeel van ten minste 60%. De deelnemer heeft een arbeidscontract.
BOL	Beroepsopleidende leerweg. Deze leerweg omvat een praktijkdeel van ten minste 20% en minder dan 60%.
BPV	Beroepspraktijkvorming
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CFI	Centrale Financiën Instellingen (onderdeel van het ministerie van OCW)
Colo	De overkoepelende vereniging van zeventien kenniscentra in Nederland die meer dan dertig verschillende branches vertegenwoordigen.
Erkend leerbedrijf	VTL stelt vast of bedrijven geschikt zijn als leerbedrijf op basis van vastgestelde criteria. Indien een bedrijf aan deze criteria voldoet, zal het de titel 'erkend leerbedrijf' krijgen.
Hbo	Hoger beroepsonderwijs
KBB T en L	Kenniscentrum beroepsonderwijs Bedrijfsleven van de sector Transport en Logistiek
Kwalificatiestructuur	Kwalificatiestructuur = het geheel van kwalificatiedossiers voor alle diploma's. De dossiers zijn gebaseerd op beroepsbeschrijvingen (beroepscompetentieprofielen of BCP's) en zijn opgesteld door scholenveld en bedrijfsleven samen.
LISA	register met gegevens over de werkgelegenheid bij alle vestigingen in Nederland waar betaald werk wordt verricht.
Mbo	middelbaar beroepsonderwijs. Het Mbo kent twee leerwegen: BOL en BBL. Er zijn vier opleidingsniveaus binnen het Mbo.
Niveau 1	De assistentenopleiding (een half tot één jaar) leidt op voor eenvoudige uitvoerende werkzaamheden.
Niveau 2	De basisberoepsopleiding (twee tot drie jaar) leidt op voor uitvoerende werkzaamheden.
Niveau 3	De vakopleiding (twee tot vier jaar) leidt op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden.
Niveau 4	De middenkaderopleiding (drie tot vier jaar) en de specialistenopleiding (kopstudie van één tot twee jaar) leiden op tot volledig zelfstandige uitvoering van werkzaamheden. Hierbij is sprake van een brede inzetbaarheid of specialisatie. Een leerling kan na een opleiding op niveau 4 doorstromen naar het hoger beroepsonderwijs.
NIWO	NIWO = Stichting Nationale en Internationale Wegvervoer Organisatie
ROC	Regionaal opleidingscentrum
UWV WERKbedrijf	Voorheen CWI (Centrum voor Werk en Inkomen), nu onderdeel van UWV WERKbedrijf.
Vmbo	Vorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Wo	Wetenschappelijk onderwijs

Managementsamenvatting

Doel van deze rapportage

Het doel van deze rapportage is het onderwijsveld te informeren over perspectieven op de arbeidsmarkt en de markt voor beroepspraktijkvormingsplaatsen (BPV-plaatsen) in de sector transport en logistiek. Voor een goede aansluiting tussen beroepsonderwijs en arbeidsmarkt is het belangrijk dat deelnemers in hun opleiding praktijkervaring opdoen. De beroepspraktijkvorming vindt plaats bij daarvoor erkende leerbedrijven. KBB T&L draagt als Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (KBB) van de sector transport en logistiek zorg voor voldoende en kwalitatief goede opleidingsplaatsen binnen de sector.

Op basis van deze informatie kunnen de ROC's binnen de kwalificatiestructuur beslissingen nemen over hun opleidingsaanbod, en kunnen (aankomend) deelnemers in het Mbo geadviseerd worden in hun opleidingskeuze.

De informatie bestrijkt alle binnen de sector transport en logistiek voorkomende branches, dus inclusief personenvervoer, varende beroepen en luchtvaart.

De arbeidsmarkt

De economische krimp heeft een dalende werkgelegenheid tot gevolg in de sector transport en logistiek.

- In 2009 zal de economie, gemeten aan het Bruto Binnenlands Product, in Nederland naar verwachting met 4,75 procent krimpen.
- De krimp gaat gepaard met een oplopende landelijke werkloosheid.
- Cijfers tot 2008 tonen nog een stijging van de werkgelegenheid en het aantal vestigingen in alle sectoren in de transport en logistiek. De meest recente cijfers over de sectoren beroepsgoederenvervoer over de weg en logistieke dienstverlening, bevestigen dat in de loop van het kalenderjaar 2008 de werkgelegenheid is gedaald. Het gaat om een daling van respectievelijk één en drie procent.
- Voor andere sectoren (havens, binnenvaart, personenvervoer, luchtvaart, nautisch) zijn er geen recente cijfers die betrekking hebben op de periode waarin de omvang van de crisis duidelijk werd. Berichten uit deze sectoren geven aan dat er geen sprake meer is van groei, maar dat er nog wel vervanging van uitstromend personeel plaatsvindt.

De werkgelegenheid in de transport en logistiek is verspreid over Nederland. De omvang van de werkgelegenheid per deelsector verschilt per regio, gebaseerd op de indeling van UWV WERKbedrijf.

- De meeste banen in de sector transport en logistiek zijn te vinden in de regio's Zuidwest en Noordwest.
- De werkgelegenheid in het luchtvervoer bevindt zich vrijwel in zijn geheel in de regio Noordwest.
- Meer dan de helft van de werkgelegenheid in het vervoer over water bevindt zich in de regio Zuidwest.
- De grootste deelsector is het vervoer over land. De meeste arbeidsplaatsen bevinden zich in de regio Oost, gevolgd door de regio's Zuidoost, Zuidwest en Middenwest.

De samenstelling van de werkgelegenheid in de sector transport en logistiek verschilt op een aantal punten van de werkgelegenheid in Nederland.

- In de sector transport en logistiek werken relatief veel laagopgeleiden en weinig hoogopgeleiden. Van 2006 op 2007 (de meest recente jaren waarover cijfers bekend zijn) is het aandeel laagopgeleiden in het transport over land (goederen en personenvervoer) iets afgenomen (van 49 naar 46%) en is het aandeel hoogopgeleiden iets is toegenomen (van 7 naar 9%).
- Er werken veel meer mannen in deze sector dan gemiddeld in andere sectoren.
- De transportsector is meer vergrijsd dan gemiddeld in Nederland. Dit geldt niet voor de logistieke dienstverlening.

De onderwijsmarkt

Leerlingaantal in opleidingen transport en logistiek blijft groeien

In het schooljaar 2008/2009 waren 11.670 deelnemers ingeschreven in opleidingen in de transport en logistiek. In vergelijking met schooljaar 2007/2008 is dit wederom een flinke toename, dit maal van 11 procent. Over de periode 2002 – 2008 is het deelnemeraantal per saldo gestegen met 29 procent.

- Een derde van de deelnemers (3.903) volgt een opleiding in het goederenvervoer over de weg. Zij zijn voornamelijk in opleiding als Chauffeur goederenvervoer (voornamelijk BBL) of Manager opslag en vervoer (allen BOL).
- De grootste stijging van het aantal deelnemers vond plaats in het personenvervoer. Het deelnemersaantal verdubbelde tot bijna 1.300. De stijging vond plaats in de BBL-opleidingen voor chauffeur personenvervoer voor zowel taxi als openbaar vervoer.
- Ruim een derde van alle deelnemers volgt een opleiding in de regio Zuidwest. De regio Middenwest is de kleinste regio, wat betreft aantallen deelnemers in opleidingen voor transport en logistiek.
- In het totale aantal onderwijsinstellingen dat opleidingen in de transport en logistiek aanbiedt, hebben zich ten opzichte van vorig jaar weinig veranderingen voorgedaan. Voor enkele kwalificaties is het aantal instellingen wel lager dan vorig jaar. Dit geldt onder andere voor opleidingen tot chauffeur goederenvervoer, logistiek groepsleider en logistiek medewerker.

Perspectieven op de BPV-markt

In een aantal sectoren worden problemen ondervonden bij het vinden BPV-plaatsen.

- In het beroepsgoederenvervoer over de weg verwachten de meeste bedrijven een gelijkblijvend aantal BPV-plaatsen. Ook het deelnemersaantal is stabiel.
- Dit geldt ook voor de nautische opleidingen (zeevaart, waterbouw en visserij).
- In het personenvervoer zijn er ook voldoende BPV-plaatsen. Vooral bij de BBL-opleiding tot taxichauffeur is sprake van een stijging van het aantal plaatsen.
- Sectoren waar het perspectief op een BPV-plaats wel is verslechterd zijn de logistieke dienstverlening, haven, op- en overslag, Rijn- en binnenvaart en de scheepsbouw.
- In de luchtvaart geldt een tekort aan BPV-plaatsen met uitzondering van de luchtvaartlogistici.

Perspectieven op de arbeidsmarkt

Arbeidsmarktperspectieven verslechteren in vrijwel alle sectoren door een mindere vraag naar arbeid en een groter aanbod van gediplomeerde schoolverlaters.

- De vacaturegraad (aantal vacatures per honderd banen, uitgedrukt in procenten) in de transport- en logistieke sectoren is in het vierde kwartaal van 2008 ruim een procentpunt lager dan in dezelfde periode een jaar eerder en komt uit op 1,8 procent.
- Tegelijkertijd neemt het aanbod op de arbeidsmarkt toe, vanwege een stijging van het aantal gediplomeerde schoolverlaters. Een lagere vraag en een hoger aanbod betekenen per saldo een verslechtering van de perspectieven op de arbeidsmarkt.

- De meeste sectoren in het vervoer zijn relatief sterk vergrijsd. Er zijn nog vacatures ter vervanging van uitstromend personeel. De logistieke dienstverlening is een uitzondering, deze sector is minder vergrijsd. De vacaturegraad is in deze sector ook sterk gedaald.
- Binnen sectoren bestaan er verschillen. In het beroepsgoederenvervoer over de weg zijn de kansen op de arbeidsmarkt in de distributie van levensmiddelen redelijk stabiel, terwijl de kansen in het vervoer van bouwmaterialen sterk zijn verkleind.
- Daarnaast zijn er sectoren die op een bepaalde wijze van de recessie weten te profiteren. Dit is bijvoorbeeld het touringcarvervoer, omdat deze sector reizigers overneemt van de duurdere luchtvaart. Ook de waterbouw heeft deels voordeel van de crisis. Ter stimulering van de economie heeft de overheid investeringen in de infrastructuur naar voren gehaald, waar de waterbouw van profiteert.

1 Inleiding

1.1 Belang arbeidsmarkt- en onderwijsinformatie voor KBB T&L

Kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven dragen bij aan de bevordering van de kwaliteit van de leerplaatsen waar de beroepspraktijkvorming wordt verzorgd. Deze kenniscentra dragen zoveel mogelijk zorg voor de beschikbaarheid van een toereikend aantal bedrijven en organisaties van voldoende kwaliteit die de beroepspraktijkvorming verzorgen. De kenniscentra zijn voorts belast met een regelmatige beoordeling van die bedrijven en organisaties.

Het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Transport en Logistiek (KBB T&L) vormt de brug tussen onderwijs en bedrijfsleven in de sector transport en logistiek en heeft de wettelijke taak om voor voldoende opleidingsplaatsen te zorgen. Daarvoor heeft KBB T&L overleg met onderwijsinstellingen (ROC's) en bedrijven over het aantal op te leiden deelnemers. Om voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en het bedrijfsleven in de sector te zorgen is adequate informatie noodzakelijk.

Om inzicht te geven in de stand van zaken op de arbeidsmarkt, de onderwijsmarkt en de Beroepspraktijkvormingsmarkt (BPV-markt), stelt KBB T&L ieder jaar een rapportage op met relevante arbeidsmarkt- en onderwijsinformatie. Deze wordt, samen met de rapportages van andere kenniscentra, door Colo aan het werkveld aangeboden.

Doel van deze rapportage is om inzichtelijk te maken of er te weinig of juist te veel deelnemers in een bepaalde opleidingsrichting worden opgeleid, gegeven de werkgelegenheidssituatie in de sector. Op basis van deze informatie kunnen de ROC's binnen de kwalificatiestructuur keuzes maken over bijvoorbeeld het starten van een nieuwe beroepsopleiding of Mbo-leerlingen adviseren over het volgen van een opleiding in de sector transport en logistiek.

Door Colo is een uitvoeringsplan voor de rapportage opgesteld, waarmee de informatievoorziening vanuit de kenniscentra gestructureerd en waar mogelijk verbeterd wordt aangeleverd. Dit uitvoeringsplan is gevolgd om aan de inhoud en structuur van de voorliggende rapportage vorm te geven.

1.2 Doelstelling

Het doel van deze rapportage is:

ROC's en overige belanghebbenden voorzien van goede informatie over het perspectief van het aantal arbeidsplaatsen en BPV-plaatsen per UWV-district in de sector transport en logistiek.

In dit rapport worden in de sector transport en logistiek zeven deelsectoren onderscheiden. Enkele deelsectoren bestaan uit verschillende branches. De volgende deelsectoren worden onderscheiden, waarbij tussen haakjes de branches worden genoemd.

- Goederenvervoer over de weg.
- Logistieke dienstverlening.
- Haven, op- en overslag.
- Rijn- en binnenvaart.
- Personenvervoer (branches: taxivervoer, touringcarvervoer, openbaar vervoer).
- Luchtvaart (logistieke dienstverlening ten behoeve van de luchtvaart).
- Nautische sector (branches: zeevaart, waterbouw, visserij).

De beschikbare informatie is zo veel mogelijk uitgesplitst naar de zeven deelsectoren. Op sommige plaatsen in dit rapport zijn landelijke gegevens van het CBS gebruikt, op basis van sbi-codes, die niet geheel toepasbaar zijn op de zeven deelsectoren. Hierin zijn de volgende vier deelsectoren onderscheiden:

- Vervoer over land.
- Vervoer over water.
- Vervoer door de lucht.
- Dienstverlening ten behoeve van het vervoer.

De indeling van het CBS correspondeert niet volledig met indeling naar deelsectoren van KBB T&L. Bij de CBS-indeling is bijvoorbeeld de reisorganisatie- en bemiddeling opgenomen in de dienstverlening voor het vervoer, maar deze behoort niet tot het domein van KBB T&L. Bij gebruik van deze indeling wordt gesproken over deelsectoren (CBS-indeling).

1.3 Leeswijzer

Dit rapport volgt de structuur zoals deze is opgesteld in het uitvoeringsplan van Colo. De rapportage is opgebouwd rondom de drie markten waar KBB T&L mee te maken heeft:

- de arbeidsmarkt (hoofdstuk 2);
- de onderwijsmarkt (hoofdstuk 3);
- de BPV-markt (hoofdstuk 4).

Wij behandelen zowel de aanbod- als de vraagzijde van deze drie markten. De arbeidsmarkt-perspectieven in de verschillende deelsectoren komen in hoofdstuk 5 aan de orde. In de afsluitende conclusie (hoofdstuk 6) wordt het BPV-perspectief in relatie tot het arbeidsperspectief besproken. Hier worden de consequenties inzichtelijk gemaakt voor het aantal deelnemers en daarmee samenhangend het aantal BPV-plaatsen, zowel ten behoeve van de deelsector als ten behoeve van het onderwijs.

2 Een beschrijving van de arbeidsmarkt

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in de sector transport en logistiek beschreven. We kijken hierbij voornamelijk naar het aantal bedrijven in de sector en de ontwikkeling van de werkgelegenheid.

Er wordt achtereenvolgens ingegaan op:

- ontwikkelingen in de Nederlandse economie;
- economische ontwikkelingen in de sector transport en logistiek en deelsectoren;
- de werkgelegenheid;
- vacatures.

2.2 De Nederlandse economie

De diepe economische recessie die zich vanaf eind 2008 wereldwijd heeft aangetekend, heeft grote gevolgen voor Nederland. Naar verwachting krimpt de Nederlandse economie in 2009 met 4,75 procent¹. Voor 2010 wordt een kleinere afname van 0,5 procent voorzien. De economische teruggang wordt voor een groot deel veroorzaakt door een sterke afname van de wereldhandel en de daaraan gekoppelde Nederlandse export. De teruggang geldt ook voor de consumptieve bestedingen en investeringen.

De forse daling in de productie gaat gepaard met een oplopende werkloosheid in Nederland. Volgens de huidige CPB-prognose komt deze in 2009 uit op 5,5 procent van de beroepsbevolking en in 2010 zelfs op 9,5 procent. Het werkloosheidspercentage was in 2008 nog 3,9 procent².

De raming van het CPB is omgeven met onzekerheid. Dit komt doordat onzeker is in hoeverre de financiële markten in de loop van 2009 stabiliseren. In de raming zijn de maatregelen in het Aanvullend Beleidsakkoord meegenomen, waarin is afgesproken dat de economie een extra impuls van 3 miljard euro krijgt. Daarmee loopt het begrotingstekort verder op, terwijl de werkloosheidsuitgaven toenemen.

Voor de middellange termijn (2011-2014) zijn de vooruitzichten even onzeker. Er wordt voor die jaren een gemiddelde economische groei van twee procent verondersteld. Economisch herstel wordt voorzien vanaf 2011. Naar verwachting stijgt het aantal banen dan met 80.000 per jaar en zal er opnieuw krapte op de arbeidsmarkt ontstaan. In de periode 2006-2008 lag de groei van het aantal banen echter tweemaal zo hoog.

2.3 De arbeidsmarkt naar deelsector

Deze paragraaf gaat in op de arbeidsmarkt naar deelsector. Dit betreft de deelsectoren goederenvervoer, logistieke dienstverlening, haven, op en overslag, rijn- en binnenvaart, personenvervoer, luchtvaart en de nautische sectoren.

*Goederenvervoer over de weg*³

De werkgelegenheid in het goederenvervoer is in 2008 één procent afgenomen ten opzichte van een jaar eerder. Na een aantal jaren van groei is het personeelsbestand gekrompen van 141.000 naar 139.000 werkzame personen. In de kleine bedrijven zijn de hardste klappen gevallen. Daar is de werkgelegenheid gedaald met zeven procent.

¹ CPB (2009), *Historische krimp Nederlandse economie*. CPB Nieuwsbrief, juni 2009.

² CBS Statline, geraadpleegd in augustus 2009.

³ VTL/ECORYS, *Arbeidsmarktonderzoek Beroepsgoederenvervoer 2009*.

Gezien het doorzetten van de recessie in 2009, zijn de verwachtingen voor de korte termijn niet rooskleurig. Een ruime meerderheid van de bedrijven verwacht een verdere daling van de werkgelegenheid tot 2010. In de loop van 2010 wordt door de bedrijven economisch herstel van de sector verwacht. Het is op dit moment echter moeilijk te voorspellen wanneer de werkgelegenheid weer op het niveau van voor de recessie zal zijn.

Logistieke dienstverlening⁴

De arbeidsmarkt in de logistieke dienstverlening laat een vergelijkbare ontwikkeling zien als in het goederenvervoer. De werkgelegenheid is gedaald (-3,1%) en de vacaturegraad (aantal vacatures per honderd banen, uitgedrukt in procenten) is terug gelopen van 3,2 procent in 2008 naar 0,5 procent in 2009. Ook wordt voor 2009 een verdere daling van de werkgelegenheid voorzien. De verwachting van werkgevers voor de middellange termijn is positief: een meerderheid denkt dat de werkgelegenheid in de sector vanaf 2010 weer zal toenemen.

Haven, op- en overslag

De kadegebonden werkgelegenheid in de Nederlandse zeehavens omvat alle economische activiteiten gericht op de fysieke afhandeling van maritieme lading, evenals activiteiten van cargadoors en expediteurs (exclusief het achterlandvervoer), loodswezen, vastmakers en het havenbeheer.

Een groot deel van de werkgelegenheid in deze deelsector komt voor rekening van de Rotterdamse haven. Begin 2009 verwachtte nog ongeveer de helft van de bedrijven in de Rotterdamse haven dat zij tot en met 2012 meer personeel nodig zouden hebben⁵. Door de crisis zag de haven de overslag van nagenoeg alle goederensoorten fors krimpen. Een historische teruggang vond plaats in de overslag van erts en schroot (-61%), dat veroorzaakt werd door de sluiting van hoogovens in Duitsland. In totaal daalde de containeroverslag in de eerste helft van het jaar met 15 procent. Het best presteerde de overslag van natte bulk (-0,5%), in het bijzonder minerale oliën. Het overslagvolume als geheel nam af met 13,4 procent. Ondanks deze daling is het marktaandeel van de Rotterdamse haven toegenomen ten opzichte van de havens van Antwerpen, Bremen en Hamburg. Het Havenbedrijf hoopt dit aandeel in betere economische tijden te kunnen vasthouden⁶.

Rijn- en binnenvaart

De economische crisis raakt de binnenvaart hard. Het transportvolume is tussen juni 2008 en juni 2009 gedaald met 20 tot 25 procent. De vrachtprijzen zijn gedaald tot soms beneden de kostprijs⁷. Eigenaars gaan meer zelf gaan varen, wat samengaat met ontslag van personeel.

Er heeft in de afgelopen jaren schaalvergroting in de branche plaatsgevonden. Er zijn veel kleine schepen uit de vaart genomen en er is in grotere schepen geïnvesteerd. Met het afgenomen transportvolume is er overcapaciteit in de sector ontstaan. Verwacht wordt dat vanaf 2011 het transportvolume weer zal groeien, en dat omstreeks 2014 geen sprake meer zal zijn van overcapaciteit⁸.

⁴ VTL/ECORYS, *Arbeidsmarktonderzoek Logistieke dienstverlening 2009*.

⁵ ECORYS (2009), *Arbeidsmarktverkenning Mainport Rotterdam 2008-2012, Meting 2008*. In opdracht van KMR, Deltalinqs en Havenbedrijf Rotterdam.

⁶ *Crisis raakt overslag Rotterdamse haven*, Financieel Dagblad 15 juli 2009.

⁷ Kantoor binnenvaart (2009), *Tussenrapportage crisisberaad juni 2009*.

⁸ 'NEA: Crisis is van lange duur', www.schuttevaer.nl, 23 september 2009.

De binnenvaart zal de komende jaren profiteren van de trend in de samenleving naar meer duurzaamheid. De verwachting is dat vaker voor vervoer per spoor of binnenwater gekozen zal worden in plaats van voor de weg. Een verfijnd netwerk van binnenvaarwegen is hiervoor een noodzaak en hierin wordt veel geïnvesteerd door de overheid. Een gevolg is dat na een periode van schaalvergroting er ook weer wordt geïnvesteerd in nieuwe kleine schepen, zodat ook de haarvaten van het Nederlandse netwerk van binnenvaarwegen benut kunnen worden. Deze schepen hebben geen woning aan boord. Er worden kortere trajecten gevaren, waarbij de schipper dagelijks thuis komt, aan de wal. Dit vereist een ander type schipper. Van de schipper wordt meer logistiek denken ('ketendenken') en klantgerichtheid verlangd. Daarnaast wordt automatisering belangrijker (gegevens uitlezen, documenten worden elektronisch). Onderhoud wordt minder belangrijk⁹.

Personenvervoer¹⁰

Het personenvervoer over de weg is verdeeld in verschillende branches, waaronder het openbaar vervoer, het touringcarvervoer en het taxivervoer. De werkgelegenheid in het openbaar vervoer is redelijk stabiel. Het is onduidelijk in hoeverre het openbaar vervoer uitgebreid wordt. Enerzijds wil het kabinet de mobiliteit verbeteren en investeren in openbaar vervoer. Anderzijds staat het overheidsbudget onder druk als gevolg van de economische crisis.

In de taxibranche is sprake van een beperkte vraaguitval. De taxibedrijven die op luchthavens rijden, merken hier het meest van. Doordat er minder zakenvluchten geboekt worden, is er ook minder vraag naar taxi's. Dit heeft een drukkend effect op de werkgelegenheid.

Het touringcarvervoer is een van de weinige branches die het juist in economisch mindere tijden goed doet. Dit komt doordat de consument dit jaar eerder kiest voor busreizen dan voor vlieguren, omdat dit goedkoper is. De werkgelegenheid neemt toe door deze toenemende vraag.

Luchtvaart¹¹

De luchtvaart is een van de meest conjunctuurgevoelige sectoren. De economische neergang heeft grote gevolgen voor zowel de luchtvracht als het aantal passagiersvluchten. Daardoor is ook de werkgelegenheid in deze deelsector sterk terug gelopen ten opzichte van vorig jaar.

Een belangrijk deel van de werkgelegenheid bevindt zich op en rondom Schiphol. Uit de meest recente studie over de werkgelegenheid op Schiphol blijkt dat deze van eind 2007 tot eind 2008 nog met 4,6 procent gestegen was¹². In 2009 daalt de werkgelegenheid flink. De exacte omvang van de daling is nog onbekend. Wel is bekend dat Schiphol begin dit jaar 500 banen moest schrappen. Ook bij grote afhandelaars als Menzies Aviation en Aviapartner is het aantal banen afgenomen. Uitzendcontracten zijn beëindigd, tijdelijke contracten niet verlengd en vacatures zijn ingetrokken.

Nautisch

De zeevaart heeft tot en met 2008 te maken gehad met een groeiende werkgelegenheid. In 2008 waren in de Nederlandse zeevaartsector ruim 24.000 personen werkzaam, waarvan ruim 22.000 zeevarenden¹³. De groeiende werkgelegenheid in combinatie met de moeite die het kost om Nederlanders voor een varende beroep te werven, hebben geleid tot een zeer gespannen arbeidsmarkt. In 2009 is deze spanning minder geworden¹⁴.

⁹ Interviews met de heer. H. van Roozendaal, Onderwijscentrum Binnenvaart, 24 september 2009 en mevr. W. Bennik, VTL, 1 oktober 2009.

¹⁰ Interviews met de heer. E. Gouw, VTL, 29 september 2009 en Dhr. Vaandrager, KNV, 24 september 2009.

¹¹ Interview met mevrouw J. van Kollenburg, VTL, 25 september 2009 en Dhr. R. Willems, ROCvA, 28 september 2009.

¹² Schiphol Group/Regioplan (2009), *Overzicht werkgelegenheid luchthaven Schiphol per 24 oktober 2008*. Amsterdam.

¹³ Ministerie van Verkeer en Waterstaat/ECORYS (2008), *Monitor Maritieme Arbeidsmarkt 2008*.

¹⁴ Interview met de heer T. Westra, KVN, 25 september 2009.

In de waterbouw waren in 2008 ongeveer 5.500 personen werkzaam¹⁵. Vanwege verscheidene investeringen, door de overheid en de olie- en offshore-industrie, blijft de binnenlandse markt voor de waterbouwers stabiel en is de orderportefeuille op peil. De gestage groei van de afgelopen jaren in deze sector is op dit moment tot staan gekomen. Per saldo is de arbeidsmarkt in de waterbouw minder gespannen dan een jaar geleden¹⁶.

Na een daling van enkele jaren is de werkgelegenheid in de visserij nu stabiel. De sector heeft al enkele jaren te kampen met vangstbeperkende maatregelen, terwijl de consumptie van vis toeneemt¹⁷.

2.4 Ontwikkeling in het aantal bedrijfsvestigingen

Tabel 2.1 toont de ontwikkeling van het aantal bedrijfsvestigingen in de sector transport en logistiek, aangevuld met andere relevante sectoren voor KBB T&L, namelijk de visserij, de natte waterbouw en de scheepsbouw. De cijfers hebben betrekking op de periode 2004-2008.

Tabel 2.1 Aantal vestigingen in de transport en logistiek deelsectoren (CBS-indeling), visserij, natte waterbouw en scheepsbouw, 2004-2008

Deelsector	2004	2005	2006	2007	2008
Vervoer over land (sbi 60)	14.919	14.918	14.958	14.942	15.196
Goederenvervoer over de weg	9.831	9.860	9.901	9.913	10.042
Vervoer per spoor	184	172	171	163	158
Personenvervoer (excl. taxi)	582	591	598	589	598
Taxivervoer	4.311	4.284	4.274	4.265	4.387
Vervoer via pijpleidingen*	11	11	14	12	11
Vervoer over water (sbi 61)	3.920	3.882	3.934	3.958	4.001
Zeevaart	516	496	529	549	568
Binnenvaart	3.404	3.386	3.405	3.409	3.433
Vervoer door de lucht (sbi 62)	362	372	353	336	338
Dienstverlening voor het vervoer (sbi 63)	9.664	9.902	9.981	10.086	10.338
Laden, lossen, overslag en opslag (incl. expediteurs en ov. dienstverlening t.b.v. vervoer over land en water)	5.188	5.328	5.390	5.484	5.640
Luchthavens	110	105	111	114	121
Reisorganisatie en –bemiddeling*	4.366	4.469	4.480	4.488	4.577
Totaal (sbi 60, 61, 62, 63)	28.865	29.074	29.226	29.322	29.873
Visserij (sbi 0501)	598	595	585	585	605
Scheepsbouw (sbi 351)	1.741	1.757	1.777	1.825	1.886
Natte waterbouw (sbi 4524)	160	162	156	153	151

* Deze branches worden niet tot het domein van KBB T&L gerekend.

Bron: LISA 2009. Aantallen uit voorgaande jaren kunnen met voorgaande rapportages verschillen omdat aantallen achteraf door LISA worden bijgesteld.

¹⁵ Ministerie van Verkeer en Waterstaat/ECORYS (2008), *Monitor Maritieme Arbeidsmarkt 2008*.

¹⁶ Interview met de heer H. Bleeker, VBKO, 29 september 2009.

¹⁷ Ministerie van Verkeer en Waterstaat/ECORYS (2008), *Monitor Maritieme Arbeidsmarkt 2008*.

In tabel 2.1 is te zien dat het aantal bedrijfsvestigingen in de transport en logistiek in de periode 2004-2008 elk jaar gestaag toegenomen is. In 2008 waren er bijna 29.900 vestigingen. Met het oog op de economische crisis neemt dit aantal in 2009 naar alle waarschijnlijkheid af. In tabel 2.1 zien we verder dat:

- De sterkste stijging in het aantal vestigingen over de periode 2004-2008 vond plaats in de dienstverlening voor het vervoer (+7%).
- In het vervoer door de lucht is sinds 2004 een lichte daling in het aantal vestigingen te zien. Het aantal is in 2008 nagenoeg hetzelfde als een jaar eerder (338 versus 336 vestigingen).
- In het vervoer over het water is het aantal vestigingen sinds 2004 redelijk constant en ligt rond 4.000. Ook in het vervoer over het land zien we een redelijk constant aantal van 15.000 vestigingen.

Aantal vergunningsbewijzen

Het aantal vergunningsbewijzen¹⁸ geeft een indicatie voor de bedrijvigheid in het goederenvervoer over de weg. Tabel 2.2 geeft hiervan een overzicht.

Te zien is dat het aantal vergunningsbewijzen in de periode 2004-2009 redelijk constant is tussen de 11.500 en 11.900. Op 1 januari 2009 bedroeg het aantal vergunningsbewijzen 11.849. De lichte stijging komt vooral voor rekening van de eenmansbedrijven (eigen rijders). Het aantal bedrijven is per januari 2009 relatief sterk gestegen ten opzichte van een jaar eerder. In voorgaande jaren steeg dit aantal minder sterk. Dit is in overeenstemming met de ontwikkeling in het aantal vestigingen in het goederenvervoer over de weg in tabel 2.1.

Ook het aantal bedrijven met Euro vergunning¹⁹ is in 2008 licht gestegen. Het aandeel bedrijven met een Euro vergunning bedraagt nu ruim 82 procent (10.083 van de 12.256 bedrijven).

¹⁸ Ondernemingen binnen het beroepsgoederenvervoer over de weg dienen, afhankelijk van het laadvermogen van de in te zetten voertuigen, in het bezit te zijn van een vergunning van NIWO. Voor grensoverschrijdend transport is een Eurovergunning noodzakelijk.

¹⁹ Voor grensoverschrijdend vervoer is voor de inzet van vrachtwagens met een maximum toegestaan gewicht van meer dan 3.500 kg een Eurovergunning verplicht.

Tabel 2.2 Ontwikkeling aantal bedrijven met vergunningsbewijzen 2004-2009

Aantal vergunningsbewijzen	1 januari 2004	1 januari 2005	1 januari 2006	1 januari 2007	1 januari 2008	1 januari 2009
1	3.487	3.554	3.622	3.693	3.720	3.855
2	1.694	1.722	1.732	1.741	1.754	1.780
3	1.077	1.085	1.069	1.020	1.009	1.015
4	674	701	698	705	692	705
5-9	1.976	1.960	1.934	1.923	1.874	-
10-14	900	887	889	867	847	-
15-19	445	453	454	440	456	-
5-10	-	-	-	-	-	2.133
11-20	-	-	-	-	-	1.145
20-49	865	857	821	862	881	850
50-99	234	242	239	231	254	250
100 en meer	83	88	91	106	117	116
Totaal	11.637	11.838	11.549	11.588	11.604	11.849
Totaal aantal bedrijven	11.977	12.060	12.044	12.046	12.098	12.256
Waarvan tevens met Euro-vergunning	9.814	9.872	9.842	9.924	9.826	10.083

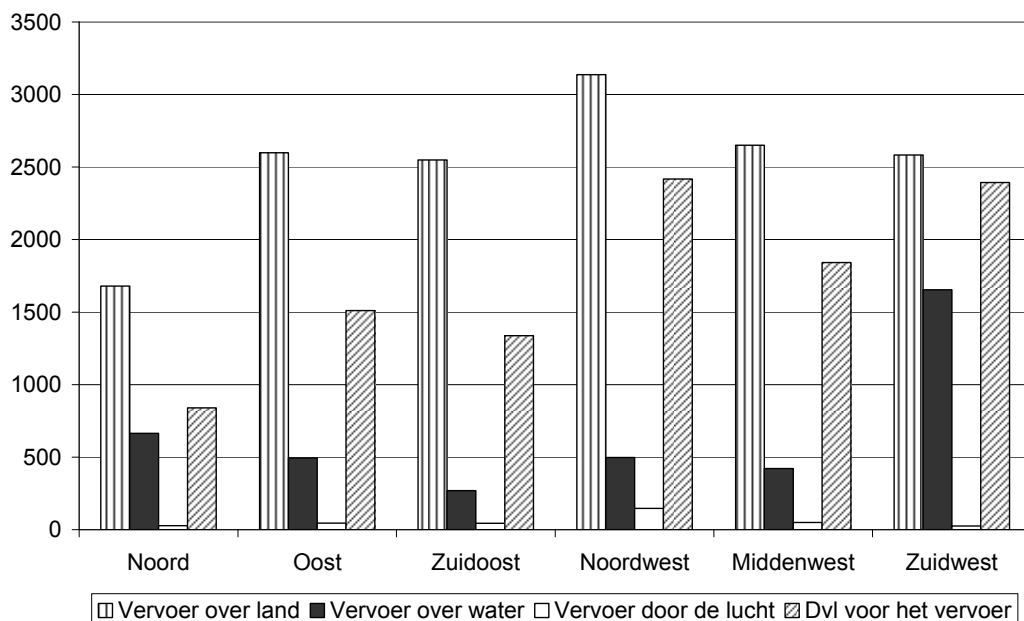
Bron: NIWO 2009.

Regionale informatie

In figuur 2.1 is het aantal vestigingen per deelsector uitgesplitst naar de zes UWV-districten²⁰. Uit de figuur blijkt het volgende:

- Vervoer over land is in alle regio's de deelsector met het grootste aantal vestigingen.
- Het grootste aantal vestigingen voor vervoer over land is te vinden in de regio Noordwest.
- De meeste vestigingen van bedrijven in de luchtvaart zitten in de regio Noordwest. Dit komt door de aanwezigheid van luchthaven Schiphol.
- In de regio Zuidwest, waar de haven van Rotterdam ligt, is het aantal bedrijven in de scheepvaart het grootst.
- In de regio's Noordwest en Zuidwest is het aantal bedrijven dat actief is in de dienstverlening voor het vervoer het grootst.

Figuur 2.1 Aantal vestigingen per deelsector naar regio (2008)

Bron: LISA 2009

2.5 De werkgelegenheid

Deze paragraaf gaat in op de werkgelegenheid in de transport en logistiek. De meest recente LISA cijfers zijn van 2008. De gevolgen van de economische crisis zijn in deze cijfers nog niet zichtbaar, omdat de crisis zich medio 2008 aandeed. Verwacht wordt dat het goederenvolume in Nederland in 2009 met 10 procent afneemt. Volgend jaar vlakt de negatieve ontwikkeling af tot een krimp van 1 procent. Het banenverlies dat daarmee gepaard gaat is in 2009 naar verwachting het grootst (-3,8%). Voor 2010 wordt een banenverlies van 1,5 procent voorzien.²¹

²⁰ In de bijlage is een kaart waarin Nederland verdeeld is in UWV-districten.

²¹ *Banenverlies in transportsector piekt dit jaar*, Financieel Dagblad 14 juli 2009. *Transportsector valt dieper*, Financieel Dagblad 29 juni 2009.

Tabel 2.3 geeft de ontwikkeling weer van het aantal werkzame personen in de deelsectoren (CBS-indeling) in de sector transport en logistiek over de periode 2004-2008. Hieruit volgt het volgende:

- In termen van werkgelegenheid is het vervoer over land de grootste deelsector (217.611 personen). Deze deelsector neemt 57 procent van de werkgelegenheid in de transport en logistiek voor haar rekening. Ook in de dienstverlening voor vervoer zijn relatief veel personen werkzaam (120.403 personen; 31 procent van de werkgelegenheid).
- Het aantal werkzame personen in de transport en logistiek is in 2008 met 2,5 procent toegenomen ten opzichte van een jaar eerder. De werkgelegenheid in de dienstverlening voor vervoer (+3,5%) en het vervoer over land (+2,7%) steeg bovengemiddeld, het vervoer door de lucht steeg licht (+1,2%) en het vervoer over water daalde (-2,2%).
- De daling in de werkgelegenheid in het vervoer over water komt voor rekening van de zeevaart. Daar nam het aantal werkzame personen fors af met 8,2 procent.

Tabel 2.3 Aantal werkzame personen in de sector transport en logistieke deelsectoren (CBS-indeling), visserij, natte waterbouw en scheepsbouw, 2004-2008

Deelsector	2004	2005	2006	2007	2008
Vervoer over land (sbi 60)	209.033	209.217	207.925	211.929	217.611
Goederenvervoer over de weg	126.434	128.666	128.441	131.474	134.636
Vervoer per spoor	14.630	14.231	13.550	13.766	14.610
Personenvervoer (excl. taxi)	29.234	29.210	28.657	29.469	29.977
Taxivervoer	38.500	36.936	37.062	37.035	38.214
Vervoer via pijpleidingen*	235	174	215	185	174
Vervoer over water (sbi 61)	21.654	20.536	21.262	21.322	20.847
Zeevaart	9.029	8.064	8.675	9.123	8.375
Binnenvaart	12.625	12.472	12.587	12.199	12.472
Vervoer door de lucht (sbi 62)	23.766	23.814	24.434	24.883	25.171
Dienstverlening voor het vervoer (sbi 63)	113.137	112.547	113.747	116.383	120.403
Laden, lossen, overslag en opslag (incl. exped.)	73.501	73.677	74.721	76.962	80.605
Luchthavens	14.113	13.960	14.424	15.134	14.929
Reisorganisatie en –bemiddeling*	25.523	24.910	24.602	24.287	24.869
Totaal (Sbi 60, 61, 62, 63)	367.590	366.114	367.368	374.517	384.032
Visserij (sbi 0501)	2.858	2.850	2.724	2.614	2.639
Scheepsbouw (sbi 351)	15.921	15.639	15.646	16.300	17.163
Natte waterbouw (sbi 4524)²²	5.627	5.566	5.107	4.495	4.298

* Deze branches worden niet tot het domein van KBB T&L gerekend.
Bron: LISA 2009.

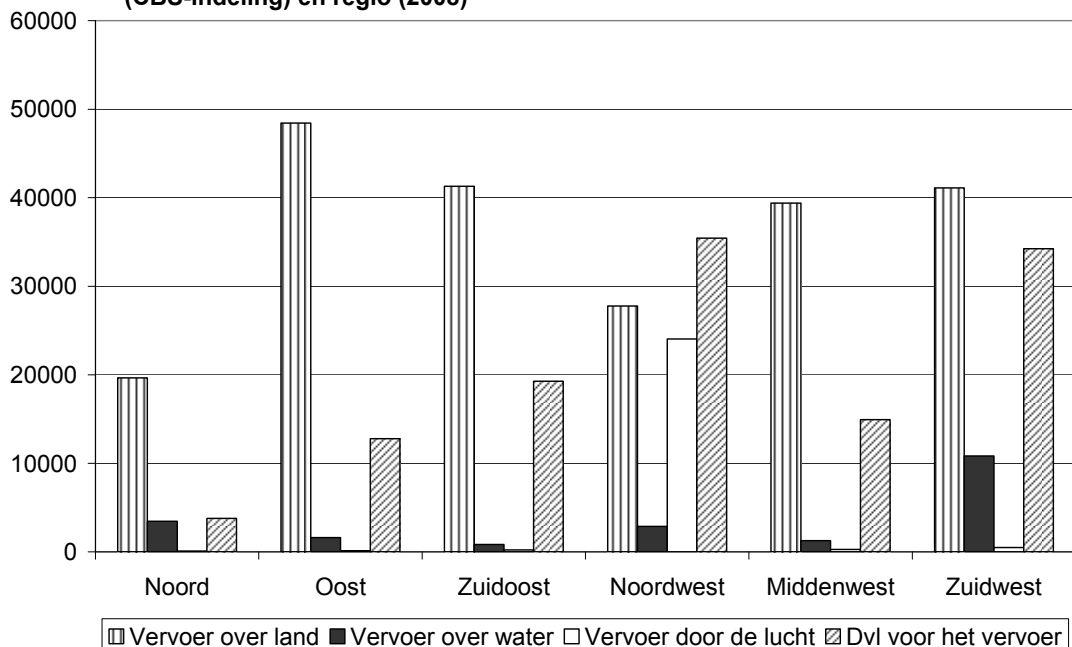
²² Deze daling in de natte waterbouw wordt niet herkend door brancheorganisatie VBKO. De werkgelegenheid in de sector is de afgelopen jaren toegenomen en bedraagt eind 2007 bijna 5.500. Zie: Ministerie van Verkeer en Waterstaat/ECORYS, *Monitor Maritieme Arbeidsmarkt 2008*, 2008.

Regionale verdeling van de werkgelegenheid

Figuur 2.2 geeft een regionaal overzicht van het aantal werkzame personen in de deelsectoren (CBS-indeling) vervoer over land, vervoer door de lucht, vervoer over water en dienstverlening voor het vervoer. Het volgende wordt geconstateerd:

- De meeste banen in de sector transport en logistiek zijn te vinden in de regio's Noordwest (90.091) en Zuidwest (86.664).
- De werkgelegenheid in het vervoer over land is gespreid over Nederland. De werkgelegenheid is het hoogst in de regio's Oost (48.443) en Zuidoost (41.288).
- Ruim 95 procent van de werkgelegenheid in de sector vervoer door de lucht bevindt zich in de regio Noordwest (24.025 van de in totaal 25.171 werkenden). Dit komt door de aanwezigheid van luchthaven Schiphol in deze regio.
- Ruim de helft van de werkgelegenheid in het vervoer over water (10.835 van de 20.847 werkenden) is in de regio Zuidwest te vinden. Hier bevinden zich naast de haven van Rotterdam ook de zeehavens van Vlissingen en Terneuzen (Zeeland Seaports).

Figuur 2.2 Aantal werkzame personen in de sector transport en logistiek naar deelsector (CBS-indeling) en regio (2008)

Bron: LISA 2009.

Tabel 2.4 Kenmerken werkzame personen in de sector transport en logistiek (2007)

	60 Vervoer over land	6100a Vervoer door de lucht en over water**	63 Dienstverlening t.b.v. het vervoer	Nederland*
Opleidingsniveau				
• Lager onderwijs	46%	32%	38%	23%
• Middelbaar onderwijs	45%	52%	44%	45%
• Hoger onderwijs	9%	17%	18%	32%
Geslacht				
• Man	83%	76%	75%	57%
• Vrouw	17%	24%	25%	43%
Leeftijdsopbouw				
• Jonger dan 25 jaar	11%	13%	13%	11%
• 25 tot 35 jaar	19%	26%	27%	23%
• 35 tot 45 jaar	28%	20%	28%	29%
• 45 tot 55 jaar	25%	27%	22%	25%
• 55 tot 65 jaar	16%	15%	10%	12%

* De cijfers voor Nederland hebben betrekking op de totale werkzame beroepsbevolking.

** Cijfers voor deze sectoren worden door CBS samengevoegd geleverd en kunnen niet gesplitst worden. Bron: CBS, *Werkzame beroepsbevolking*, 2007.

Door afrondingen tellen niet alle percentages op tot 100 procent.

Gegevens over de beroepsbevolking naar bedrijfsklassen 2008 zijn op het moment van onderzoek niet beschikbaar.

Tabel 2.4 geeft een beschrijving naar achtergrondkenmerken van de werkzame personen in de deelsectoren (CBS-indeling) vervoer over land, vervoer door de lucht en over water en dienstverlening voor vervoer. De volgende conclusies worden getrokken:

- Het gemiddelde opleidingsniveau in de transport en logistiek is lager dan het Nederlandse gemiddelde. Dit geldt vooral in het vervoer over land, waar bijna de helft van de werkzame personen lager onderwijs heeft gevolgd.
- De transport en logistiek is een sector waarin voornamelijk mannen werken. Het aandeel vrouwen varieert per deelsector, maar bedraagt ten hoogste een kwart (dienstverlening voor het vervoer). In het vervoer over land is dit slechts 17 procent. Landelijk bedraagt het aandeel vrouwen in de werkzame beroepsbevolking 43 procent.
- Het vervoer over land heeft het kleinste aandeel werkzame personen tot 35 jaar (30%). Voor de andere deelsectoren is dit aandeel ongeveer 40 procent.
- In de dienstverlening voor vervoer is 32 procent van de werkzame personen 45 jaar of ouder. In de andere deelsectoren is het aandeel 45-plussers groter (41 en 42 procent). In het vervoer over land is de gemiddelde leeftijd het hoogst, ook ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde.

2.6 Vacatures

In deze paragraaf wordt aandacht besteed aan de vacatures. Eerst wordt ingegaan op de vacatures in de sector transport en logistiek als geheel. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de afzonderlijke deelsectoren.

In tabel 2.5 is de vacaturegraad over de periode 2002-2008 opgenomen. Dit betreft de vacaturegraad in het vierde kwartaal van elk jaar. Te zien is dat de vacaturegraad in 2006 en 2007 een stuk hoger was dan in de jaren daarvoor. Dit waren jaren met een hoge economische groei, waarbij meer vacatures open stonden. In het vierde kwartaal van 2008 zien we een fors verval in de vacaturegraad naar 1,8 procent. Dit terwijl de vacaturegraad in het derde kwartaal van 2008 nog 2,5 procent bedroeg. In het vierde kwartaal werden daarmee voor het eerst de gevolgen van de economische crisis zichtbaar.

Tabel 2.5 Vacaturegraad in de sector vervoer, opslag en telecom* in het vierde kwartaal 2002-2008

Jaar	Vacaturegraad
2002	1,0%
2003	1,3%
2004	1,2%
2005	1,8%
2006	2,7%
2007	2,9%
2008	1,8%

Bron: CBS Statline.

* De deelsector telecom behoort niet tot het KBB T&L-domein.

In 2009 is het aantal vervulde vacatures landelijk sterk afgenomen ten opzichte van een jaar eerder. In de eerste helft van 2009 werden 470.000 vacatures vervuld. Een jaar eerder bedroeg dit aantal nog 613.000. De sector transport en logistiek volgt deze neergaande trend in het aantal vervulde vacatures. In beide jaren heeft vier procent van alle vervulde vacatures betrekking op transportpersoneel²³. In 2008 waren dit nog 43.000 vacatures. In 2009 zijn dit 33.000 vacatures, een daling van 23 procent²⁴.

Een andere indicator voor de vraag naar arbeid, is het aantal online aangeboden vacatures. Deze indicator vertoonde in juli 2009 voor het eerst sinds 15 maand en een lichte stijging²⁵. Ook in augustus 2009 is de index licht gestegen, maar is het vacatureaanbod nog niet op het niveau van voor de economische crisis. Voor de sector transport en logistiek was in juli 2009 nog een stijging te zien en in augustus 2009 een lichte daling. De tekenen van herstel zijn daarmee nog zeer onzeker.

Kenmerken van vervulde vacatures

Uit het vacatureonderzoek van UWV WERKbedrijf zijn verschillende kenmerken van vacatures bekend. In de eerste plaats is dit de mate waarin vacatures moeilijk vervulbaar zijn. Voor transportpersoneel is het aandeel moeilijk vervulbare vacatures in 2009 acht procent. In 2007 en 2008 was dit aandeel nog respectievelijk 50 en 38 procent. De sterke daling van het aandeel moeilijk vervulbare vacatures komt doordat de vraag naar arbeid sterk ingezakt is.

²³ Transportpersoneel kan ook in andere sectoren werkzaam zijn, maar het grootste deel is werkzaam in de transport en logistiek.

²⁴ UWV WERKbedrijf/ECORYS, *Vacatures in Nederland 2009*.

²⁵ Monsterboard, *Monsterboard Employment Index August 2009*

Tabel 2.6 geeft inzicht in het gevraagde opleidingsniveau bij vervulde vacatures. In 2009 werd voor 24 procent van de vervulde vacatures alleen basisonderwijs gevraagd. Dit aandeel ligt voor transportpersoneel duidelijk hoger (52%). Dit geldt ook voor het Vmbo als gevraagd opleidingsniveau (Nederland 14%; transportpersoneel 24%). Hogere opleidingsniveaus zijn voor transportpersoneel relatief minder gevraagd.

Tabel 2.6 Gevraagde opleiding bij vervulde vacatures bij UWV WERKbedrijf, 2009

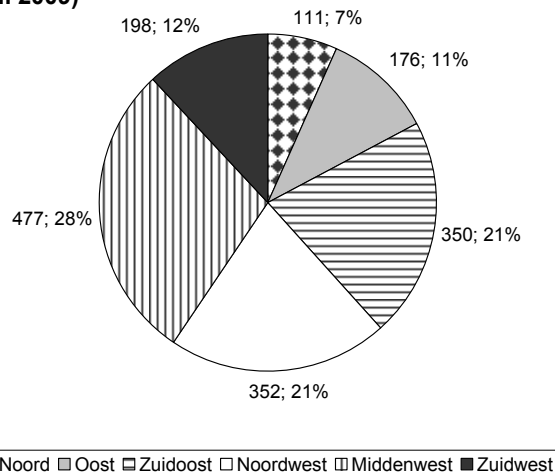
	Transportpersoneel	Totaal personeel Nederland
Basisonderwijs	52%	24%
Vmbo	24%	14%
Havo,VWO	2%	2%
Mbo	21%	32%
Hbo,WO	1%	28%
Totaal	100%	100%

Bron: UWV WERKbedrijf / ECORYS, *Vacatures in Nederland 2009*.

Een vergelijking van de vacatures in de sector met de landelijke gegevens is mogelijk op basis van andere kenmerken dan opleiding (niet in de tabel opgenomen). Voor transportpersoneel geldt dat er bij 47 procent van de vervulde vacatures werkervaring gevraagd is (landelijk 54%). Verder geldt dat 93 procent van de aangenomen personen een man was. Van het nieuw aangenomen transportpersoneel krijgt negen procent een vast contract. Het grootste deel krijgt een tijdelijk contract met uitzicht op vast (63%) en ruim een kwart krijgt alleen een tijdelijk dienstverband (27%). Ten opzichte van vorig jaar is een substantiële stijging in het aandeel tijdelijke contracten te zien. Toen bedroeg dit aandeel vijf procent. Door de economische crisis is de baan zekerheid voor transportpersoneel daarmee aanzienlijk afgenomen. Een vergelijkbare ontwikkeling is te zien op landelijk niveau.

Bij UWV WERKbedrijf waren in juni 2009 1.664 vacatures in de sector transport en logistiek geregistreerd. Dit is fors minder dan de aantallen in 2007 en 2008 (2.207 respectievelijk 2.521). Figuur 2.3 geeft inzicht in de regionale verdeling²⁶ van openstaande vacatures in de sector transport en logistiek (juni 2009). De regio Middenwest heeft veruit de meeste vacatures (477). Ook in de regio's Noordwest (352) en Zuidoost (350) hebben een groot aandeel. In de regio Noord staan de minste vacatures open (111).

Figuur 2.3 Openstaande vacatures in de sector transport en logistiek naar regio (peildatum juni 2009)

Bron: UWV WERKbedrijf, juni 2009, sbi-codes 60-63.

²⁶ Zie bijlage voor de verdeling van Nederland in UWV-districten.

In tabel 2.7 is het aantal vacatures per regio geconfronteerd met de werkgelegenheid in die regio. Deze informatie geeft een indruk van de krapte per regio. Opgemerkt dient te worden dat het marktgebied van het UWV WERKbedrijf per regio kan verschillen. Een deel van het verschil in de cijfers zou hierdoor kunnen worden verklaard. Te zien is het volgende:

- In de regio Middenwest bestaat er bij het UWV WERKbedrijf, zowel in absolute als in relatieve zin, het grootste aantal vacatures. Per 1.000 banen zijn er in deze regio ruim 8 vacatures bij het UWV WERKbedrijf geregistreerd. Dat is hoog in vergelijking tot de andere regio's.
- Gemiddeld zijn er 4,1 vacatures per 1000 banen bij het UWV WERKbedrijf geregistreerd. Vorig jaar waren dit nog gemiddeld 6,8 vacatures. In elke regio is het aantal vacatures per 1.000 banen sterk gedaald ten opzichte van 2008.

Tabel 2.7 Vacatures UWV WERKbedrijf en werkgelegenheid per regio

Regio	Vacatures UWV	Werkgelegenheid	Aandeel UWV- vacatures per 1000 banen (2009)	Aandeel UWV- vacatures per 1000 banen (2008)
Noord	111	30.708	3,6	6,4
Oost	176	65.378	2,7	6,6
Zuidoost	350	62.709	5,6	10,1
Noordwest	352	93.034	3,8	4,5
Middenwest	477	58.964	8,1	9,9
Zuidwest	198	97.339	2,0	4,8
Totaal	1.664	408.132	4,1	6,8

Bron vacatures: UWV WERKbedrijf, juni 2008 en 2009, werkgelegenheid: LISA 2009, sbi-codes 60-63. Berekening ECORYS.

In het vervolg van deze paragraaf wordt ingegaan op het aantal vacatures per deelsector.

Goederenvervoer

De vacaturegraad in het goederenvervoer is sterk afgenomen van 3,8 procent in 2008 tot 0,7 procent in 2009. Ook het aantal bedrijven met vacatures is sterk afgenomen. In 2008 had nog bijna een kwart van de bedrijven openstaande vacatures. In 2009 bedraagt dit aandeel zes procent.

Per 1 januari 2009 stonden er in het goederenvervoer ongeveer 860 vacatures open, terwijl dit er een jaar eerder nog 4.700 waren. Ook het aandeel moeilijk vervulbare vacatures is afgenomen van 44 procent in 2008 naar 14 procent in 2009. Ondanks de economische crisis waren er op 1 januari 2009 bedrijven met een tekort aan personeel. Voor zover er tekorten zijn, hebben deze veelal betrekking op chauffeurs.

Logistiek

Evenals in het goederenvervoer is de vacaturegraad in de logistiek sterk afgenomen. In 2008 bedroeg de vacaturegraad drie procent. Een jaar later is de vacaturegraad afgenomen tot een half procent. Ruim de helft van de bedrijven in de logistiek had in 2008 vacatures open staan. In 2009 is dit aandeel 20 procent.

Het aandeel moeilijk vervulbare vacatures is meer dan gehalveerd van 50 procent in 2008 tot 23 procent in 2009. Deze daling is minder scherp dan in het goederenvervoer.

Haven, op- en overslag

Van 2007 op 2008 bleek dat de tekorten aan Mbo'ers met een havenlogistieke opleidingsachtergrond in de Rotterdamse haven teruglopen. Bij voldoende instroom zal er na 2010 geen tekort meer zijn.²⁷ Het aantal vacatures in operationele beroepen in de haven is in 2009 gedaald. Voor administratieve beroepen zoals expediteurs zijn er nog wel vacatures.²⁸

Rijn- en binnenvaart

In 2008 was de vacaturegraad in de binnenvaart zes procent. Het transportvolume is afgenomen. Er vallen ontslagen in de sector. Eigenaars gaan meer zelf varen. Er zijn er nog wel vacatures in de sector, vooral voor de functie van schipper.²⁹

Personenvervoer

Voor het personenvervoer is geen absoluut aantal vacatures bekend. Uit interviews in de verschillende branches blijkt dat er - evenals vorig jaar - in het openbaar vervoer nog steeds een grote vraag naar chauffeurs is, met name in de vier grote steden. Dit komt doordat de branche vergrijsd is en de uitstromende chauffeurs vervangen moeten worden. Het is onduidelijk of er naast deze vervangingsvraag een uitbreidingsvraag bestaat.

De taxibranche heeft traditioneel te kampen met een hoog verloop onder de chauffeurs. Daardoor staan er regelmatig vacatures open. Door de recessie staan er waarschijnlijk minder vacatures open, maar de indruk van betrokkenen in de sector is dat de vacaturemarkt redelijk stabiel is.

In het touringcarvervoer neemt de werkgelegenheid in 2009 toe, omdat de consument dit type vervoer verkiest boven vliegreizen. Toch staan er bijna geen vacatures open, omdat de vraag naar nieuwe chauffeurs op de touringcar vrij snel opgevuld wordt.

Luchtvaart

Uit de meeste recente studie over de werkgelegenheid op Schiphol blijkt dat het aantal vacatures per oktober 2008 fors was afgenomen. In 2007 waren er drie vacatures per honderd banen. Eind 2008 waren dit er nog 1,9. In 2009 staan er nagenoeg geen vacatures in de luchtvaart meer open. Er zijn hooguit vacatures voor mensen die vervangen moeten worden, maar dit is beperkt in aantal.

Nautisch

De vacaturegraad in de nautische sectoren zeevaart, waterbouw en visserij was in 2008 hoog (7 tot 9%). In 2009 lijkt de arbeidsmarkt in alle nautische sectoren minder gespannen. Voor de zeevaart geldt dat er voor Nederlandse zeevarenden (officieren) nog voldoende vacatures zijn.³⁰ Ook in de waterbouw zijn er nog vacatures, hoewel het niet meer gaat om uitbreidingsvacatures maar hoofdzakelijk om vervangingsvacatures³¹. Voor de visserij geldt dat er ondanks de afnemende werkgelegenheid toch nog vacatures zijn. Dit hangt samen met een lage instroom van jongeren in de sector³².

²⁷ KMR/ECORYS (2009), *Arbeidsmarktverkenning Mainport Rotterdam 2008-2012, Meting 2008*.

²⁸ Interview Dhr. R. Tellekamp, VTL, 24 september 2009.

²⁹ Interview Dhr. H. van Roozendaal, Onderwijscentrum Binnenvaart, 24 september 2009.

³⁰ Interview T. Westra, KVNTR, 25 september 2009.

³¹ Interview, Dhr. H. Bleeker, VBKO, 29 september 2009.

³² VTL/ECORYS (2009), *Oplegnotities BCP's*.

3 Een beschrijving van de onderwijsmarkt

In dit hoofdstuk komen de ontwikkeling in het aantal deelnemers (§ 3.1) en het aanbod aan Mbo-opleidingen (§3.2) aan de orde.

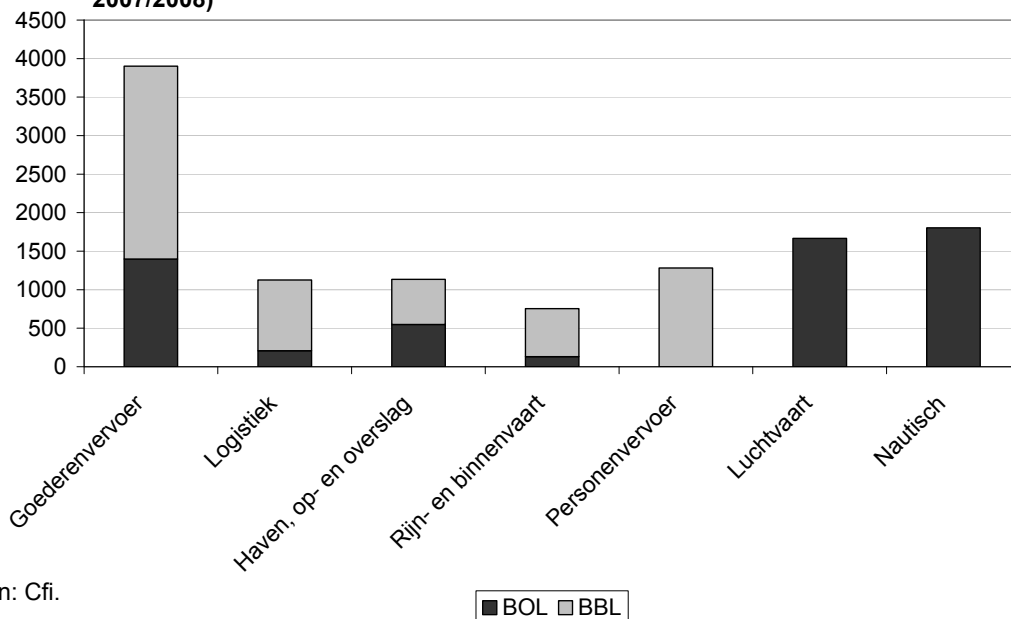
3.1 Aantal deelnemers

In het schooljaar 2008/2009 telden alle Mbo-opleidingen in de sector transport en logistiek bij elkaar 11.670 deelnemers. Vorig schooljaar telden alle opleidingen samen 10.505 deelnemers³³. Figuur 3.1 geeft aan hoe dit aantal deelnemers verdeeld was over de zeven deelsectoren in de sector transport en logistiek. Tevens toont de figuur de verdeling over deelnemers in de beroepsbegeleide leerweg (BBL) en de beroepsopleidende leerweg (BOL).

- Het grootste aantal leerlingen (3.903) volgt een opleiding in het beroepsgoederenvervoer. Het gaat voornamelijk om deelnemers in de BBL-opleiding chauffeur beroepsgoederenvervoer (2.405) en de BOL-opleiding Manager opslag en vervoer (1.357).
- Opleidingen in de overige deelsectoren hebben elk ongeveer 700 tot 1.800 deelnemers.
- In de luchtvaart en de nautische opleidingen gaat het alleen om deelnemers in BOL opleidingen, in het personenvervoer juist om BBL'ers. Een groot deel van hen volgt de opleiding Chauffeur personenvervoer gericht op het openbaar vervoer.

Gedetailleerde cijfers over het aantal deelnemers per opleiding zijn terug te vinden in tabel B1 in de bijlagen.

Figuur 3.1 Aantallen Mbo-leerlingen per deelsector, uitgesplitst naar leerweg (schooljaar 2007/2008)

Bron: Cfi.

³³ Aantallen voor het schooljaar 2008/2009 zijn voorlopig. Aantallen voor het schooljaar 2007/2008 zijn definitief. Deze zijn aangepast ten opzichte van de voorgaande rapportage.

In tabel 3.1 zijn deelnemersaantallen voor opleidingen in het beroepsgoederenvervoer en de logistieke dienstverlening uitgesplitst naar zes regio's van UWV WERKbedrijf. Tevens is aangegeven welk gedeelte van de deelnemers een BBL-opleiding volgt. Uit de tabel blijkt het volgende:

- De belangrijkste regio's wat betreft deelnemersaantallen in het goederenvervoer zijn Zuidoost, Oost en Zuidwest.
- In de logistieke dienstverlening telt de regio Zuidwest het grootste aantal deelnemers, gevolgd door de regio's Oost en Noord.
- Het aandeel BBL'ers is over het algemeen hoger in opleidingen in de logistieke dienstverlening dan in het beroepsgoederenvervoer.
- De regio Middenwest is de kleinste regio voor zowel beroepsgoederenvervoer als logistiek.

Tabel 3.1 Totaal aantal deelnemers, aantal en aandeel BBL'ers in de deelsectoren goederenvervoer en logistiek naar regio van UWV WERKbedrijf 2008-2009

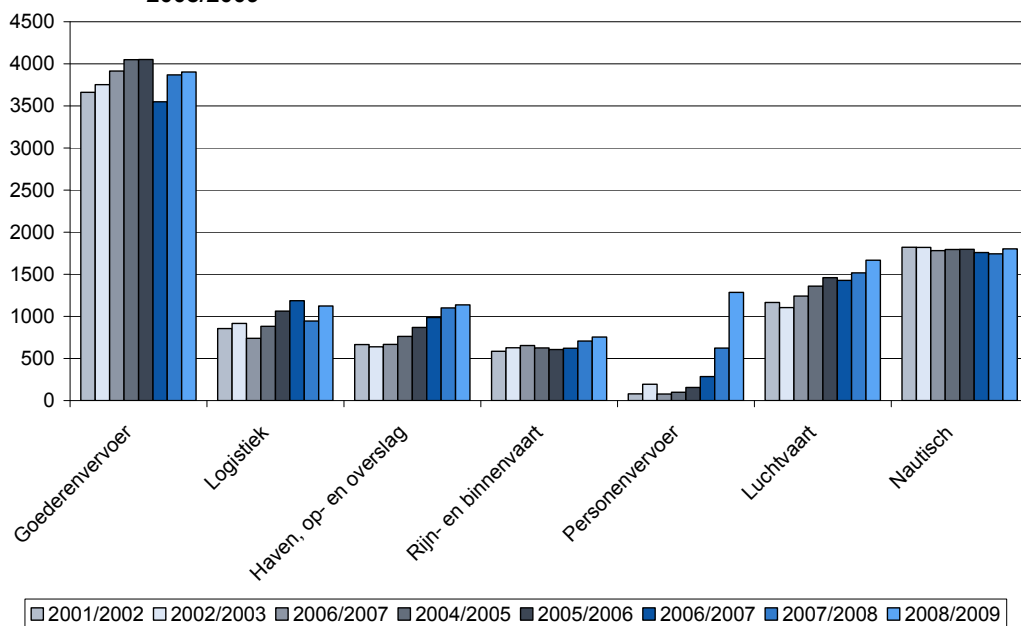
	Goederenvervoer				Logistiek			
	Totaal aantal*	Verdeling regio's (%)	Aantal BBL	% BBL	Totaal aantal*	Verdeling regio's (%)	Aantal BBL	% BBL
Noord	709	18%	367	52%	225	20%	159	71%
Oost	804	21%	511	64%	240	21%	216	90%
Middenwest	313	8%	309	99%	45	4%	45	100%
Noord-west	464	12%	284	61%	177	16%	174	98%
Zuidwest	769	20%	483	63%	280	25%	181	65%
Zuidoost	844	22%	549	65%	157	14%	143	91%
Neder-land	3.903	100%	2.503	64%	1.124	100%	918	82%

* Het totaal aantal leerlingen betreft zowel de BBL- als de BOL-trajecten.
Bron: Cfi.

Voor andere deelsectoren zijn gegevens over aantallen deelnemers weergegeven in bijlage B1.

Figuur 3.2 toont de ontwikkeling van het de deelnemersaantallen voor zeven deelsectoren in de periode 2002 tot 2009. De meeste deelsectoren vertonen een geleidelijke toename van de deelnemersaantallen. De gemiddelde stijging over deze periode is 29 procent. Over de gehele periode bezien stijgen de deelnemersaantallen in de deelsectoren Rijn- en binnenvaart, logistiek, luchtvaart en haven, op- en overslag variërend met 20 tot 80 procent. Opvallend is de sterke toename van de deelnemersaantallen in het personenvervoer. Tussen 2002 en 2009 vond meer dan een verzesvoudiging van het aantal deelnemers plaats. De aantallen in het goederenvervoer en de nautische sectoren zijn vrijwel constant gebleven.

Figuur 3.2 Ontwikkeling Mbo-leerlingen per deelsector, vanaf 2002/2003 tot en met 2008/2009

Bron: Cfi.

3.2 Aantal opleidingsinstellingen

Het aantal instellingen dat opleidingen in een bepaalde deelsector aanbiedt, en de spreiding daarvan over Nederland, is van belang voor de toegankelijkheid van deelsectoren voor mogelijke nieuwe werknemers. Tabel 3.2 geeft hiervan een overzicht. Het aantal instellingen per regio kan overigens niet bij elkaar worden opgeteld, omdat sommige instellingen regio-overstijgend zijn of een combinatie van opleidingen in verschillende deelsectoren kunnen aanbieden.

Uit de tabel blijkt dat opleidingen in het beroepsgoederenvervoer en de logistiek in alle regio's worden aangeboden. Voor de deelsectoren haven, op- en overslag, Rijn- en binnenvaart en personenvervoer is het aanbod het kleinst.

Tabel 3.2 Aantal Mbo-instellingen per deelsector naar regio (schooljaar 2008-2009)

	Noord	Oost	Midden	Noordwest	Zuidwest	Zuidoost	Totaal
Goederenvervoer	4	6	3	5	4	6	28
Logistiek	3	5	2	5	3	3	21
Haven, Op- en Overslag	.	.	.	1	2	.	3
Rijn- en binnenvaart	1	.	.	1	2	.	4
Personenvervoer	1	1	.	.	2	1	5
Luchtvaart	1	4	.	2	2	4	13
Nautisch	1	1	1	2	2	.	7

In tabel B3 wordt het aantal instellingen uitgesplitst naar opleiding en leerweg. Aantallen tussen tabel 3.2 en bijlage B3 zijn niet een op een met elkaar vergelijkbaar, aangezien de meeste instellingen meerdere opleidingen verzorgen. Het optellen van de aantallen in bijlage B3 zou leiden tot dubbeltellingen.

Bron: Cfi.

4 Perspectieven op de BPV-markt

In dit hoofdstuk is een beschrijving gegeven van de BPV-markt, Aandacht is besteed aan de verwachte ontwikkeling van het aantal BPV-plaatsen. Per sector is voor het jaar 2008/2009 bekeken welke perspectieven deelnemers hebben bij het vinden van een BPV-plaats.

Beroepsgoederenvervoer en logistieke dienstverlening

In het VTL arbeidsmarktonderzoek in het beroepsgoederenvervoer en de logistieke dienstverlening (2009) is werkgevers gevraagd naar hun verwachting over het aantal Mbo-leerlingen in hun bedrijf. De resultaten zijn opgenomen in tabel 4.1. In de tabel zijn tevens de resultaten van vorig jaar opgenomen. Hieruit blijkt het volgende:

- Veruit het grootste deel van de werkgevers verwacht dat het aantal Mbo-leerlingen binnen het bedrijf gelijk blijft. In het beroepsgoederenvervoer geldt dit voor 94 procent van de werkgevers; voor de logistiek voor 83 procent.
- Een klein deel van de werkgevers verwacht dat het aantal Mbo-leerlingen binnen hun bedrijf in 2010 afneemt. Vorig jaar verwachtte 31 procent van de werkgevers in het goederenvervoer en 27 procent van de logistieke werkgevers meer Mbo-leerlingen in hun bedrijf.
- Een klein deel van de werkgevers in het goederenvervoer verwacht een afname. In de logistiek is dit aandeel toegenomen van zes procent in 2007 tot 11 procent in 2008.

Tabel 4.1 Verwachte ontwikkeling van het aantal Mbo-leerlingen in bedrijven, naar functie tot eind 2009 (procentuele ontwikkeling volgens werkgevers)

	2007	2008
Beroepsgoederenvervoer		
Afname	5	3
Gelijk	64	94
Toename	31	3
Logistieke dienstverlening		
Afname	6	11
Gelijk	67	83
Toename	27	6

Bron: VTL/ECORYS (2009), *Arbeidsmarktonderzoek beroepsgoederenvervoer 2009* en VTL/ECORYS (2009), *Arbeidsmarktonderzoek logistieke dienstverlening 2009*.

Voor het bepalen van het BPV-perspectief is het van belang om, naast de verwachtingen van bedrijven over het aantal Mbo-leerlingen in het bedrijf, te kijken naar deelnemersaantallen in de opleidingen. Het deelnemersaantal in opleidingen voor het goederenvervoer blijft nagenoeg gelijk (zie hoofdstuk 3). In de logistiek is het deelnemersaantal in het schooljaar 2008/2009 toegenomen.

De conclusie is dat het perspectief voor BPV-plaatsen in het goederenvervoer redelijk gunstig is. Het aantal deelnemers is nagenoeg het zelfde als vorig jaar. Het grootste deel van de bedrijven verwacht in 2010 een zelfde aantal deelnemers binnen het bedrijf te kunnen plaatsen.

Voor de logistiek geldt dat er bijna in het schooljaar 2008/2009 twintig procent meer leerlingen zijn ten opzichte van een jaar eerder. Het grootste deel van de bedrijven verwacht in 2010 een zelfde aantal leerlingen in het bedrijf. Per saldo is het BPV-perspectief in de logistiek daarmee verslechterd ten opzichte van vorig jaar.

*Haven- op- en overslag*³⁴

Berichten uit de sector haven-, op- en overslag duiden erop dat voor operationele beroepen in de haven het aantal BPV-plaatsen is gedaald. Het aantal deelnemers leerlingen in deze opleidingen is toegenomen, waardoor het perspectief op BPV-plaatsen per saldo is verslechterd. Dit geldt niet voor administratieve beroepen. Naar expediteurs is nog vraag, ook de BPV-markt voor deze beroepsgroep lijkt gunstiger. Het aantal deelnemers in deze opleiding is echter laag.

*Rijn- en binnenvaart*³⁵

De praktijk in de Rijn- en binnenvaart is dat alle deelnemers tot nu toe een BPV-plaats hebben kunnen vinden, maar dat het in 2009 moeilijker is geworden. De verslechterende arbeidsmarkt in deze sector heeft een negatief effect op de BPV-markt. Daarnaast speelt een rol dat het deelnemeraantal is toegenomen. Er zijn echter ook nieuwe leerbedrijven bijgekomen. Onderwijsinstellingen hebben binnen de kring bedrijven waar zij normaal gesproken contact mee hebben meer moeite met het vinden van BPV-plaatsen, maar buiten die kring zijn nog plaatsen te vinden.

*Luchtvaart*³⁶

De luchtvaart kent drie relevante kwalificaties voor KBB T&L. Dit zijn de kwalificaties voor luchtvaartdienstverlener, luchtvaartlogisticus en aviation operations officer. Voor luchtvaartdienstverleners bestaat een tekort aan BPV-plaatsen, vooral voor het cabinepersoneel. Voor grondpersoneel is het perspectief iets beter, maar bestaat er nog steeds een tekort.

Voor luchtvaartlogistici is het aantal BPV-plaatsen redelijk stabiel. Dit geldt ook voor het aantal leerlingen in de opleidingen. Er zijn voldoende BPV-plaatsen.

Voor de kwalificatie aviation operations officer bestaat er een tekort aan BPV-plaatsen. De derde- en vierdejaarsstudenten kunnen met veel moeite een BPV-plaats vinden. Voor de eerste- en tweedejaars is er geen geschikte plaats te vinden, waardoor leerlingen vaak een stage onder hun niveau moeten accepteren.

*Personenvervoer*³⁷

In het personenvervoer wordt onderscheid gemaakt tussen openbaar vervoer, touringcarvervoer en taxivervoer. Voor de kwalificatie voor chauffeur openbaar vervoer zijn er voldoende BPV-plaatsen. Voor het touringcarvervoer zijn er weinig BPV-plaatsen nodig, omdat er een zeer klein aantal deelnemers de BBL leerweg volgt. Er zijn om die reden voldoende BPV-plaatsen.

In het taxivervoer is er vraag naar chauffeurs die de BBL-opleiding gevolgd hebben. Bedrijven zijn zich kennelijk bewust van het belang van BPV-plaatsen, gezien de sterke toename van het aantal plaatsen.

³⁴ Interview dhr. R. Tellekamp, VTL.

³⁵ Colo (2009), Colobarometer oktober 2009. Interviews dhr. H. van Roozendaal, onderwijscoördinator Binnenvaart en mevr. W. Bennik, VTL.

³⁶ Interview met Mevr. J. van Kollenburg, VTL, 25 september 2009 en Dhr. R. Willems, ROCvA, 28 september 2009.

³⁷ Interviews met Dhr. E. Gouw, VTL, 29 september 2009 en Dhr. Vaandrager, KNV, 24 september 2009.

*Nautisch*³⁸

In de nautische sectoren worden over het algemeen nog geen tekorten aan BPV-plaatsen geconstateerd. Voor zowel de koopvaardij, de waterbouw als de visserij geldt dat eerder sprake is van een tekort aan leerlingen. Aangezien de vraag naar Nederlandse zeevarenden in de waterbouw en de zeevaart aanzienlijk is, tonen bedrijven zich bereid nieuwe opleidingsplaatsen aan deelnemers uit het Mbo te bieden. Uitzondering is de scheepsbouw; hier dreigt een tekort te gaan ontstaan. Nieuwe deelnemers zijn echter nog altijd welkom. Het deelnemeraantal in nautische opleidingen is stabiel.

³⁸ Colo (2009), Colobarometer oktober 2009. Interviews Dhr. T. Westra, KVNR, Dhr. R. Luns, Productschap Vis, Dhr. H. Bleeker, VBKO.

5 Arbeidsmarktperspectieven

5.1 Inleiding

De kansen op de arbeidsmarkt worden bepaald door de vraag naar arbeid enerzijds en het aanbod van arbeid anderzijds. De vraag naar arbeid valt uiteen in de vervangingsvraag en de uitbreidingsvraag. In paragraaf 5.2 komt de vraag op de arbeidsmarkt aan de orde, vervolgens wordt in paragraaf 5.3 het aanbod besproken.

5.2 De vraag op de arbeidsmarkt

Ontwikkelingen op de arbeidsmarkt

In hoofdstuk 2 is ingegaan op arbeidsmarktontwikkelingen. Om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van de vraag op de arbeidsmarkt is in tabel 5.1 het aantal werkzame personen gepresenteerd voor de jaren 2006-2008. De aantallen zijn uitgesplitst naar de deelsector (CBS-indeling).

Tabel 5.1 laat zien dat er een stijgende lijn in het aantal werkzame personen in de sector transport en logistiek zit. In 2007 steeg het aantal werkzame personen met 2,2 procent; in 2008 met 2,6 procent. De grootste stijging heeft plaatsgehad in de dienstverlening voor vervoer (+3,7%). In het vervoer over water werkten in 2008 juist minder mensen dan in 2007 (-2,2%).

Tabel 5.1 Aantal werkzame personen in de transport en logistiek naar deelsector (CBS-indeling) 2006-2008

Deelsector	2006	2007	2008
Vervoer over land*	207.710	211.744	217.437
Vervoer over water	21.262	21.322	20.847
Vervoer door de lucht	24.434	24.883	25.171
Dienstverlening ten behoeve van vervoer*	89.145	92.096	95.534
Totaal	342.551	350.045	358.989

Bron: LISA 2009.

* Branches die niet tot het domein van KBB T&L worden gerekend (vervoer via pijpleidingen en reisorganisatie- en bemiddeling), zijn niet bij deze cijfers inbegrepen. Daarom verschillen de totalen met de totalen in tabel 2.3.

Verwachtingen vanaf 2009

ROA heeft in 2007 prognoses gemaakt voor de vraag naar transportpersoneel. Door de sterk veranderde economische condities in 2008 en 2009 zijn deze prognoses met veel onzekerheid omgeven. Desondanks kunnen de prognoses een indicatie van de toekomstige vraag geven.

De belangrijkste conclusie van ROA was dat de toekomstige vraag gekenmerkt wordt door een lage uitbreidingsvraag en een hoge vervangingsvraag. Volgens deze conclusie compenseert de hoge vervangingsvraag als het ware de lage uitbreidingsvraag, waardoor er mogelijkheden op de arbeidsmarkt blijven bestaan. Het is de vraag of de vervangingsvraag de lage uitbreidingsvraag kan blijven compenseren. Als de productie en dienstverlening van bedrijven als gevolg van de crisis verder afnemen, kunnen bedrijven te maken krijgen met overcapaciteit. De uitbreidingsvraag kan dan negatief worden, dat wil zeggen een daling van de werkgelegenheid. Ook de vervangingsvraag deels is afhankelijk van de conjunctuur. De vervangingsvraag bestaat enerzijds uit de vervanging van personeel dat wegens (pre-)pensioen uitstroomt. Dit deel is niet sterk van de conjunctuur afhankelijk. Anderzijds wordt de instroom bepaald door uitstromend personeel dat van baan verandert. Dit deel van de vervangingsvraag zal door de economische crisis in omvang afnemen. Per saldo zal de werkgelegenheid in de sector kunnen krimpen en daarmee de mogelijkheden op de arbeidsmarkt.

In meer detail zijn in tabel 5.2 de voorspelde uitbreidings- en vervangingsvraag tot 2012 opgenomen. Te zien is dat:

- Voor transportberoepen wordt voor de periode tot 2012 een relatief **lage uitbreidingsvraag** verwacht van gemiddeld 0,3 procent per jaar. Het aantal werkzame personen zal zich uitbreiden met 6.600 tot 2012 (+2.0%).
- Voor transportberoepen wordt tot 2012 een **hoge vervangingsvraag** verwacht. Geschat werd dat de vervangingsvraag tot 2012 in totaal 88.500 personen bedraagt. Dit houdt in dat 21 procent van het werknemersbestand van 2007 in 2012 niet meer werkzaam zal zijn in een transportberoep.

Tabel 5.2 Uitbreidings- en vervangingsvraag voor de transportberoepen

Aspecten uitbreidings- en vervangingsvraag*	Uitbreidingsvraag	Vervangingsvraag
Vraag tot 2012 in aantallen werkzame personen	6.600	88.500
Totaal %	2	21
Gemiddeld jaarlijks %	0,3	3,9
Typering vraag	Laag	Hoog

Bron: *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2012*, ROA, 2007.

* Bij de voorspellingen is aangenomen dat het aantal werkzame personen in transportberoepen 404.000 bedraagt.

De optelling van de uitbreidings- en vervangingsvraag leidt tot het aantal baanopeningen waarvoor nieuw personeel gevonden moet worden. Het aantal baanopeningen als percentage van de werkgelegenheid vertoont een daling vergeleken met de afgelopen jaren. Dit wordt in grote mate veroorzaakt door de afname van de uitbreidingsvraag (groei).

Meer recente prognoses van de werkgelegenheid zijn beschikbaar voor chauffeurs in het beroepsgoederenvervoer.³⁹ Ook hieruit blijkt dat de vervangingsvraag hoog zal zijn en de uitbreidingsvraag laag zal zijn. In 2009 en 2010 bestaat er een overschot aan chauffeurs. Echter, door verdergaande vergrijzing en de daardoor hogere vervangingsvraag zal vanaf 2011 een tekort aan chauffeurs ontstaan. De cumulatieve behoefte aan chauffeurs tot 2012 bedraagt ruim 19.500. Tot 2016 bedraagt dit aantal bijna 43.600 chauffeurs.

Regionale verwachtingen

UWV maakt jaarlijks arbeidsmarktprognoses voor een aantal jaren. Door de grote mate van onzekerheid over economisch herstel is dit jaar alleen een prognose voor 2009 en 2010 gemaakt. Tabel 5.5 bevat de prognose van de werkgelegenheid voor beide jaren, uitgesplitst naar regio. Hieruit blijkt het volgende:

- De werkgelegenheid in de transport en logistiek neemt dit jaar met drie procent af ten opzichte van 2008. In 2010 volgt een grotere daling en is de werkgelegenheid ten opzichte van 2008 met acht procent afgenomen. In vergelijking tot Nederland is dit een relatief sterke afname. De totale werkgelegenheid in Nederland in 2009 daalt met twee procent ten opzichte van 2008. De daling zet zich in 2010 in dezelfde mate voort.
- De regio's Noord, Noordwest, Middenwest en Zuidwest dalen in gelijke mate. De regio's Oost en Zuidoost doen het iets beter. De werkgelegenheid daalt in 2009 met twee procent ten opzichte van 2008. In 2010 volgt een forsere daling.

³⁹ VTL/ECORYS (2009), *Update arbeidsmarktprognose chauffeurs tot 2016*. Rotterdam.

Tabel 5.3 Ontwikkeling werkgelegenheid in de sector transport en logistiek (inclusief telecom) 2009-2013, per UWV-district (indexcijfers, 2008 = 100)

UWV	2008	2009	2010
Noord	100	97	92
Oost	100	98	93
Zuidoost	100	98	94
Noordwest	100	97	92
Middenwest	100	97	92
Zuidwest	100	97	92
Nederland Transport en logistiek (incl. telecom)	100	97	92
Nederland totaal	100	98	96

Bron: UWV-arbeidsmarktprognoses 2009-2010 (2009). Bewerking indexcijfers ECORYS.

Naast de werkgelegenheidsprognoses heeft UWV het aantal vacatures voor 2009 en 2010 geschat voor de verschillende regio's. Deze schattingen zijn opgenomen in tabel 5.4. We zien dat het aantal vacatures in de transport en logistiek in 2009, in lijn met het Nederlandse totaal, fors afneemt met ruim een derde ten opzichte van een jaar eerder. In tegenstelling tot het Nederlandse totaal, waarvoor in 2010 meer vacatures dan in 2009 verwacht worden, neemt het aantal vacatures in de transport en logistiek in 2010 verder af. Er geldt een zelfde procentuele daling als van 2008 op 2009. De procentuele daling in het aantal vacatures is voor elk van de regio's ongeveer gelijk.

Tabel 5.4 Schatting van het aantal vacatures per jaar in de sector transport en logistiek (inclusief telecom) 2009 en 2010, per UWV-district (x1.000)

UWV	2008	2009	2010
Noord	3,7	2,3	1,3
Oost	7,8	4,9	2,9
Zuidoost	8,3	5,2	3,1
Noordwest	11,7	7,3	4,2
Middenwest	9,6	6,0	3,5
Zuidwest	10,9	6,8	3,9
Nederland transport en logistiek (incl. telecom)	52,0	32,3	18,9
Nederland totaal	1.030,0	669,7	746,4

Bron: UWV-arbeidsmarktprognoses 2009-2010 (2009).

Verwachte knelpunten

In 2007 heeft ROA onderzocht voor welke opleidingsrichtingen en op welke niveaus op de middellange termijn knelpunten in de personeelsvoorziening verwacht worden. In tabel 5.5 zijn de verwachte knelpunten opgenomen voor het weg- en railvervoer en de scheep- en luchtvaart. Te zien is dat er in beide deelsectoren tekorten aan opgeleiden in de richtingen Vmbo transport en logistiek (tl) en havo/vwo verwacht worden. Er wordt een zeer groot knelpunt verwacht voor Hbo-gediplomeerden in de richting vervoer en logistiek.

Tabel 5.5 Verwachte knelpunten in de personeelsvoorziening naar deelsector op de middellange termijn (tot 2012)

Bedrijfssector	Knelpunten groot	Knelpunten zeer groot
Weg- en railvervoer	Vmbo-TL Havo/VWO	
Scheep- en luchtvaart	Vmbo-TL Havo/vwo	Hbo-vervoer en logistiek

Bron: ROA, *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2012*, 2007.

Door ROA is tevens onderzocht voor welke beroepen knelpunten verwacht worden. In het weg- en railvervoer worden in geen van de beroepen problemen verwacht. Voor de scheep- en luchtvaart is dit echter wel het geval. Verwacht wordt dat er grote tekorten aan monteurs en zeer grote tekorten aan vliegers, scheepskapiteins en leidinggevend transport zullen optreden.

5.3 Aanbod op de arbeidsmarkt

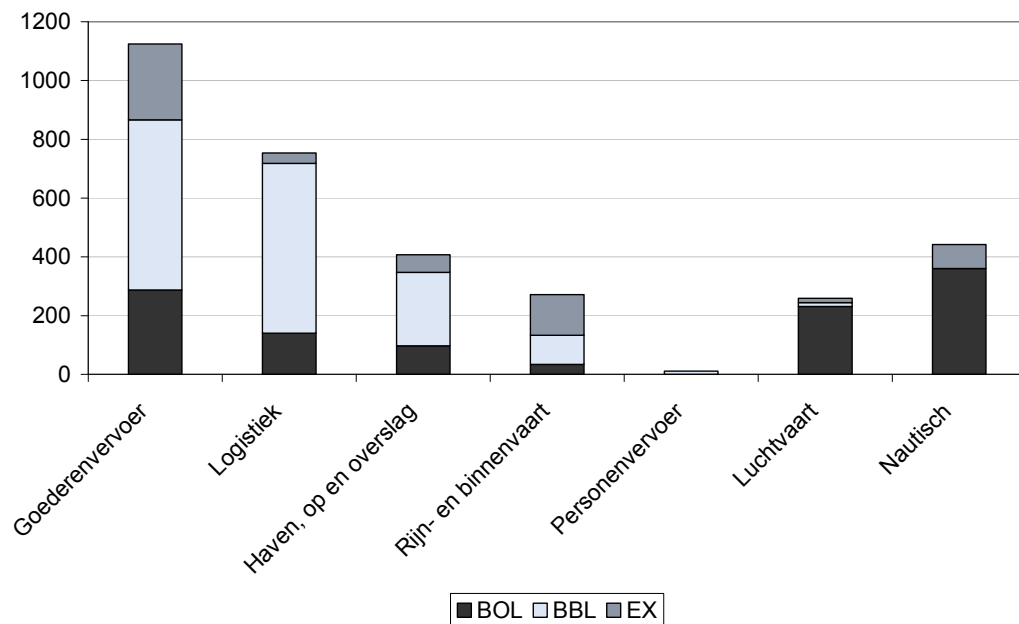
In deze paragraaf gaan we in op het aanbod van schoolverlaters. Het aanbod op de arbeidsmarkt waaruit werkgevers kunnen putten wordt gevormd door werkenden en door nieuwe instromers op de arbeidsmarkt. Dit kunnen Niet Werkende Werkzoekenden (NWW'ers), schoolverlaters en buitenlandse arbeidskrachten zijn.

In totaal hebben 3.268 leerlingen in het schooljaar 2007/2008 een Mbo diploma behaald. Dat is een stijging ten opzichte van een jaar eerder (+8,4%). Toen bedroeg het aantal gediplomeerden nog 3.016.

In figuur 5.1 is het aantal Mbo gediplomeerden in de transport en logistiek weergegeven, uitgesplitst naar deelsector en leerweg. Hierin is het volgende te zien:

- Veruit het grootste aantal gediplomeerden heeft een opleiding in het goederenvervoer gevolgd. Het merendeel heeft een BBL-opleiding genoten. Ook de logistiek heeft een groot aantal gediplomeerden, van wie de meesten een BBL-opleiding hebben gevolgd.
- Naast het goederenvervoer en de logistiek zijn er een kleine 1.400 gediplomeerden in de andere richtingen. Het personenvervoer heeft een zeer klein aantal gediplomeerden.
- De nautische sector heeft geen gediplomeerden in de BBL-leerweg. De luchtvaart heeft een zeer klein aantal gediplomeerden in de BBL-leerweg.

Figuur 5.1 Aantal gediplomeerden Mbo per traject naar deelsector, uitgesplitst naar leerweg (2007/2008)

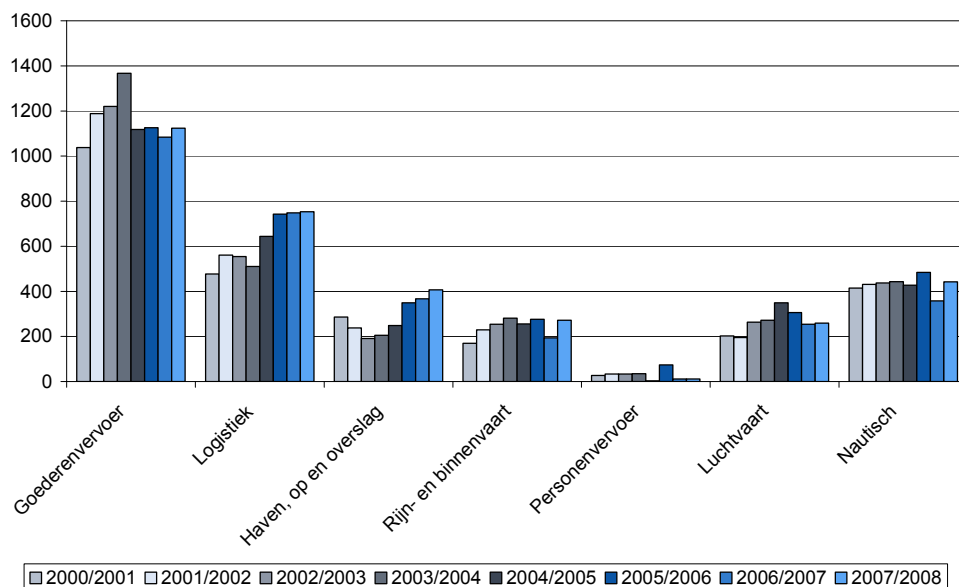

Bron: Cfi.

Ex: dit zijn extraneï: deze examendeelnemers volgen geen onderwijs maar nemen wel deel aan de examens. Van hen is derhalve niet te zeggen of zij BOL- dan wel BBL-leerlingen zijn.

Figuur 5.2 toont de ontwikkeling van het aantal gediplomeerden per deelsector vanaf het schooljaar 2000/2001. Te zien is dat het aantal gediplomeerden voor elk van de deelsectoren minimaal gelijk is gebleven. In het goederenvervoer, de nautische sectoren en de Rijn- en binnenvaart is het aantal gediplomeerden relatief sterk toegenomen ten opzichte van een jaar eerder.

Figuur 5.2 Ontwikkeling gediplomeerden Mbo per deelsector, vanaf 1999/2000 tot en met 2008/2009

Bron: Cfi.

Naast gediplomeerden zijn er voortijdig schoolverlaters (vsv-ers), van wie een deel zich op de arbeidsmarkt begeeft. In het schooljaar 2007/2008 zijn er ongeveer 49.000 voortijdig schoolverlaters⁴⁰. Het is onbekend hoeveel vsv-ers een opleiding in de transport en logistiek voortijdig verlaten en hoeveel er door de sector opgenomen worden.

5.4 Arbeidsmarktperspectieven gediplomeerde schoolverlaters

In deze laatste paragraaf wordt ingegaan op arbeidsmarktperspectieven van gediplomeerde schoolverlaters voor de komende jaren. We maken hierbij ten eerste een kwalitatieve schatting van de arbeidsmarktperspectieven op basis van de geschetste ontwikkelingen op de arbeidsmarkt. De ontwikkelingen in het onderwijs zullen vervolgens naast de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt gelegd worden. Ook wordt gebruik gemaakt van de informatie uit de interviews met personen uit de verschillende deelsectoren. Hieronder wordt ingegaan op de ontwikkelingen per deelsector.

Goederenvervoer over land

De werkgelegenheid in het goederenvervoer is in 2008 één procent afgenomen ten opzichte van een jaar eerder. Ook is de vacaturegraad sterk terug gelopen. Een meerderheid van de bedrijven in het goederenvervoer verwacht een verdere daling van de werkgelegenheid in 2010. Daarna wordt herstel verwacht. Het aantal gediplomeerden in het goederenvervoer is licht gestegen. Per saldo is de arbeidsmarktsituatie van gediplomeerden dus iets minder rooskleurig. De daling in de werkgelegenheid en de stijging in het aantal gediplomeerden zijn echter beperkt. Het arbeidsmarktperspectief is daardoor niet sterk verslechterd. Ook in de Colobarometer van oktober 2009 is genoemd dat het chauffeursberoep (nationaal en internationaal) nog steeds kansrijk is.

Logistiek

De werkgelegenheid en het aantal vacatures in de logistiek zijn, evenals in het goederenvervoer, teruggelopen. In de logistiek geldt dit in sterkere mate dan in het goederenvervoer. Een meerderheid van de werkgevers in de logistiek denkt dat de situatie vanaf 2010 zal verbeteren. Het aantal gediplomeerden in de logistiek is ongeveer gelijk gebleven. Per saldo is het arbeidsmarktperspectief voor gediplomeerden in de logistiek daarmee verslechterd. In de Colobarometer van oktober 2009 is genoemd dat logistiek administratieve beroepen kansrijk zijn.

Haven, op- en overslag

De op- en overslag van goederen in de Rotterdamse haven is vanwege de crisis behoorlijk gedaald. Dit vertaalt zich in een daling van de vacatures. Dit geldt vooral voor operationele beroepen. Voor administratieve beroepen zoals expediteurs zijn er nog wel vacatures. Het aantal deelnemers in opleidingen en gediplomeerden van havengerelateerde opleidingen is de laatste jaren gestegen. Dit betekent dat over het geheel gezien de perspectieven op de arbeidsmarkt in de Rotterdamse haven minder goed zijn geworden. Er is nu geen sprake meer van grote tekorten in de haven.

Beroepen in de havens, op- en overslag zijn er niet alleen in Rotterdam en Amsterdam, maar ook in steeds grotere mate in kleinere zeehavens en in binnenhavens. Met het oog op duurzaamheid wordt voor transport landinwaarts steeds meer gekozen voor andere vervoersmodaliteiten dan het wegvervoer, zoals binnenvaart en railtransport. Dit zorgt voor de aanleg van terminals die landinwaarts gelegen zijn. Daardoor neemt de werkgelegenheid toe, waardoor perspectieven op de arbeidsmarkt verbeteren.

⁴⁰ <http://www.voortijdschoolverlaten.nl/VSV-verkenner>

Rijn- en binnenvaart

Er zijn vacatures in de binnenvaart, maar het aantal vacatures is wel afgenomen. Er zijn bedrijven waar ontslagen vallen en er is deeltijd-WW in de sector van kracht. Eigenaren zijn meer zelf gaan varen. Zij kunnen met minder personeel toe. De vacatures die er zijn, zijn er voor schippers. Het aantal gediplomeerden in de sector is in 2008 weer toegenomen na een kleine afname in 2007. In het aantal deelnemers heeft de afgelopen jaren een zeer lichte toename plaatsgevonden. De perspectieven op de arbeidsmarkt zijn door het licht gestegen aanbod, maar vooral door de daling van het transportvolume, minder goed dan in de voorbije jaren. Naar verwachting van de bedrijven wordt de weg omhoog vanaf 2011 weer ingeslagen.

Op de lange termijn biedt de Rijn- en binnenvaart mogelijkheden. Zowel door de politiek als door vervoerders wordt gestreefd naar een grotere inzet van andere modaliteiten dan het wegvervoer, zoals binnenvaart en railtransport. Ook zullen kleinere vaarwegen benut gaan worden om het bereik van de binnenvaart groter te maken. Hiervoor wordt geïnvesteerd in kleine schepen, waarbij de bedoeling is dat deze op korte trajecten gaan varen. Dit betekent dat een ander type binnenvaartschipper mogelijk wordt, namelijk iemand die niet meer op zijn schip woont, maar iedere dag na het werk naar huis kan aan de wal. Competenties zoals onderhoud aan het schip worden minder belangrijk, en logistiek denken en klantgerichtheid juist belangrijker.

Personenvervoer⁴¹

Voor het openbaar vervoer geldt dat de werkgelegenheid tot nu toe vrij constant is. Het is onduidelijk of er in de komende jaren uitbreidingsvraag ontstaat. Er zijn veel vervangingvacatures, wat samenhangt met de vergrijzing van het personeelsbestand. De situatie in de komende jaren is naar verwachting hetzelfde. Voor chauffeurs in het openbaar vervoer is het arbeidsmarktperspectief daarom zeer gunstig.

Voor het taxivervoer zijn er gunstige perspectieven voor gediplomeerden uit de BBL-opleiding. Dit komt doordat er hogere kwalificatie eisen gesteld worden aan taxichauffeurs (vooral sociale en communicatieve vaardigheden), welke in de opleiding aangeleerd worden. Gediplomeerden uit de BBL-opleiding hebben dan ook een grotere baankans.

Voor gediplomeerde touringcarchauffeurs is het arbeidsmarktperspectief redelijk gunstig. In 2009 is de markt aangetrokken. Wanneer het economisch beter gaat, dient zich opnieuw de concurrentie met goedkope luchtvaartmaatschappijen aan. De markt voor touringcarvervoer komt dan meer onder druk te staan.

Luchtvaart

Voor de luchtvaart zijn de gevolgen van de economische crisis groot. Er heeft een substantiële daling plaatsgevonden in zowel het aantal passagiersvluchten als de luchtvracht. Dit zorgt voor een behoorlijke daling in de werkgelegenheid. Het aantal gediplomeerden in de luchtvaartopleidingen is globaal gelijk gebleven ten opzichte van vorig jaar. Het arbeidsmarktperspectief voor elk van de kwalificaties (luchtvaartdienstverlener, luchtvaartlogisticus en aviation operations officer) is daarmee verslechterd.

Nautisch

In de zeevaart lijkt de arbeidsmarkt op dit moment iets minder gespannen, maar voor Nederlandse officieren is er nog steeds voldoende plaats. Maatregelen om Nederlandse zeevarenden te werven in het kader van de Taskforce Arbeidsmarkt Zeevarenden (RAZ) blijven onverminderd van kracht.⁴² In de waterbouw geldt hetzelfde. Er zijn minder vacatures dan voorheen, maar vanwege het aantal vervangingsvacatures zijn er nog mogelijkheden voor werkzoekenden op de arbeidsmarkt. Ook in de visserij zijn er vacatures.

⁴¹ Interviews met Dhr. E. Gouw, VTL, 29 september 2009 en Dhr. Vaandrager, KNV, 24 september 2009.

⁴² Interview met Dhr. T. Westra, KVN, 25 september 2009.

Het aantal deelnemers in nautische opleidingen en ook het aantal gediplomeerden zijn het afgelopen jaar toegenomen. Dit betekent dat de kansen op de arbeidsmarkt iets minder gunstig zijn geworden. De tekorten waren in de waterbouw en de zeevaart de afgelopen jaren echter zo hoog, dat er nu nog steeds voldoende arbeidsplaatsen beschikbaar zijn. De vervangingsvraag speelt hierbij een rol, waarbij moet worden opgemerkt dat niet iedere recent gediplomeerde een ervaren kracht die de arbeidsmarkt verlaat zomaar kan vervangen.

6 Conclusies

KBB T&L heeft de functie een brug te slaan tussen het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven. Daarbij dient KBB T&L het beroepsonderwijs goed te informeren over kansen op de arbeidsmarkt. Ook heeft KBB T&L de wettelijke taak om zorg te dragen voor voldoende en geschikte BPV-plaatsen voor de deelnemers in de relevante opleidingen.

Dit rapport heeft tot doel inzicht te geven in de arbeidsmarkt- en BPV-perspectieven voor deelnemers en gediplomeerden in de relevante kwalificaties. We kunnen concluderen dat arbeidsmarkt-perspectieven en BPV-perspectieven door de economische neergang, met uitzondering van een aantal branches, minder goed zijn dan vorig jaar. Dit komt in de eerste plaats door een sterk teruglopende vraag. Daarnaast neemt het aanbod toe, zowel in termen van het aantal deelnemers als het aantal gediplomeerden. Beide ontwikkelingen zorgen er voor dat de kans op werk afneemt. In meer detail kunnen we het volgende concluderen.

Het jaar 2008 was over het geheel genomen voor de sector transport en logistiek economisch een goed jaar. Het aantal vestigingen vertoonde een stijgende trend en ook de werkgelegenheid is in 2008 toegenomen ten opzichte van een jaar eerder. Vanaf eind 2008 bevindt de Nederlandse economie zich echter in een diepe recessie. Naar verwachting krimpt onze economie in 2009 met 4,75 procent. De werkloosheid loopt op tot 5,5 procent en in 2010 zelfs tot 9,5 procent. De economische teruggang wordt voor een groot deel veroorzaakt door een sterke afname van de wereldhandel en de daaraan gekoppelde Nederlandse export.

De economische crisis heeft grote gevolgen voor de sector transport en logistiek. Verwacht wordt dat het totale goederenvolume dit jaar met tien procent afneemt. Volgend jaar wordt een verdere krimp van één procent voorzien. Het banenverlies dat daarmee gepaard gaat is het grootst in 2009 (-3,8%) en neemt in 2010 nog eens af met anderhalf procent. Verder zijn er in de eerste helft van dit jaar 23 procent minder vacatures door transportpersoneel vervuld.

Deelsectoren binnen de sector transport en logistiek worden in meer of mindere mate geraakt door de recessie. De luchtvaart is een sector die één op één met de conjunctuur mee beweegt. De passagiersstroom en de luchtvracht zijn dit jaar dan ook sterk terug gelopen. Een zelfde ontwikkeling is te zien in het overslagvolume in de Nederlandse havens en de binnenvaart. Daarnaast zijn er deelsectoren waarbinnen de mate van krimp sterk per bedrijf verschilt. Voor het goederenvervoer en de logistiek geldt bijvoorbeeld dat de gevolgen van de crisis het grootst zijn voor bedrijven die conjunctuurgevoelige producten vervoeren. Transportbedrijven die rijden voor de 'foodbranche' merken minder van de crisis dan bedrijven die bouwmaterialen vervoeren.

De arbeidsmarktperspectieven zijn als gevolg van de recessie voor de meeste kwalificaties minder rooskleurig dan vorig jaar, met uitzondering van het openbaar vervoer, de zeevaart en de waterbouw. Daar is de situatie ten opzichte van vorig jaar niet veel veranderd. In het openbaar vervoer, de zeevaart en de waterbouw bestaat nog steeds een grote vervangingsvraag, waardoor arbeidsmarktperspectieven gunstig zijn. Voor chauffeurs (nationaal en internationaal) en logistiek administratieve beroepen zijn de perspectieven minder goed dan vorig jaar. Wel worden deze beroepen nog steeds als kansrijk beoordeeld.

Arbeidsmarktperspectieven zijn een resultante van vraag en aanbod. Dat arbeidsmarkt-perspectieven dit jaar ongunstiger zijn, wordt niet alleen veroorzaakt door de recessie (de vraagzijde). Ook neemt het aanbod vanuit de opleidingen steeds verder toe. Het aantal gediplomeerden in de transport en logistiek is dit jaar met ruim acht procent gestegen. De onderwijsmarkt wordt gekenmerkt door stijgende deelnemersaantallen. Om die reden worden er de komende jaren meer gediplomeerden verwacht, en dus meer aanbod op de arbeidsmarkt en een afnemende kans op werk.

Tot slot is ook het perspectief voor BPV-plaatsen over het algemeen minder goed dan vorig jaar. Het kost meer moeite om een (geschikte) plaats te vinden en voor een aantal kwalificaties bestaat er een tekort aan BPV-plaatsen. Toch is er ook een aantal kwalificaties waarvoor bedrijven, onlangs of juist door de crisis, voldoende BPV-plaatsen accommoderen.

Bijlage: Tabellen

Tabellen bij hoofdstuk 3

Aantal deelnemers naar Crebonummer en leerweg (BBL en BOL) van schooljaar 2004/2005 tot en met 2008/2009

Tabel B1a Goederenvervoer

Crebonummer	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10656 / 91870	0	1.490	1.490	0	1.532	1532	0	1.514	1.514	0	1.472	1.472	0	1.357	1.357
10657	56	0	56	55	0	55	41	0	41	29	0	29	28	0	28
10663 / 91890	24	0	24	95	2	97	89	16	105	69	8	77	70	8	78
10678 / 91830	2.374	106	2.480	2.272	108	2.380	2.093	43	2.136	2.250	41	2.291	2.405	35	2.440
Totaal	2.454	1.596	4.050	2.422	1.642	4.064	2.223	1.573	3.796	2.348	1.521	3.869	2.503	1.400	3.903

Tabel B1b Logistiek

Crebonummer	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10659	0	0	0	0	3	3	0	3	3	0	3	3	0	2	2
10660 / 90213	14	0	14	36	0	36	75	10	85	27	30	57	34	39	73
10666 / 90202	46	2	48	173	18	191	167	23	190	164	28	192	143	37	180
10679 / 90255	340	171	511	419	171	590	393	62	455	499	39	538	608	86	694
10681 / 91820 / 93732	279	31	310	182	47	229	166	40	206	105	50	155	133	42	175
Totaal	679	204	883	810	239	1.049	801	138	939	795	150	945	918	206	1.124

Tabel B1c Havenopslag en -overslag

Crebonummer	Opleiding	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
		BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10682	Manager haven, vervoer en logistiek	0	390	390	0	381	381	0	242	242	163	163	0	77	77	
10686	Assistent expediteur	17	11	28	21	9	30	12	11	23	23	25	18	0	18	
10687 / 93060	Medewerker havenlogistiek	105	14	119	129	31	160	124	48	172	140	206	147	82	229	
10690	Gevorderd operationeel medewerker op- en overslag	57	0	57	89	0	89	102	0	102	111	111	29	0	29	
10691 / 93070	Medewerker havenoperaties	184	0	184	276	0	276	305	0	305	246	246	317	0	317	
10692	Assistent operationeel medewerker op- en overslag	0	41	41	18	4	22	39	0	39	26	26	11	0	11	
93040	Manager havenlogistiek	0	0	0	0	0	0	0	146	146	285	285	0	389	389	
93050	Manager havenoperaties	0	0	0	0	0	0	0	0	0	39	39	65	0	65	
Totaal		363	456	819	533	425	958	582	447	1.029	585	516	587	548	1.135	

Tabel B1d Rijn- en binnenvaart

Crebonummer	Opleiding	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
		BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10650 / 93110	Kapitein binnenvaart	0	90	90	0	94	94	2	87	89	31	68	29	83	112	
10651 / 91900	Schipper binnenvaart	310	1	311	296	2	298	320	28	348	297	52	330	43	373	
10652 / 91880 / 91881	Matroos (binnenvaart)	176	1	177	169	6	175	181	11	192	175	6	184	5	189	
10653 / 93030	Bootman	47	0	47	40	0	40	59	0	59	79	79	81	0	81	
Totaal		533	92	625	505	102	607	562	126	688	582	126	624	131	755	

Tabel B1e Personenvervoer

Crebonummer	Opleiding	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
		BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10667 / 91843	Touringcarchauffeur / reisleder	64	21	85	100	15	115	72	11	83	37	0	37	50	0	50
10893 / 91840	Chauffeur personenvervoer	0	0	0	41	0	41	159	0	159	244	0	244	381	0	381
91841	Chauffeur personenvervoer (OV)	0	0	0	0	0	0	34	0	34	336	0	336	611	0	611
91842	Chauffeur personenvervoer (taxi)	0	0	0	0	0	0	7	0	7	6	0	6	241	0	241
Totaal		64	21	85	141	15	156	272	11	283	623	0	623	1.283	0	1.283

Tabel B1f Luchtvaart

Crebonummer	Opleiding	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
		BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10654 / 91850	Luchtvaartdienstverlener	0	1.066	1.066	106	1.060	1.166	37	1.112	1.149	8	1.251	1.259	1	1.417	1.418
10655 / 91860	Luchtvaartlogisticus	0	148	148	0	140	140	0	126	126	0	93	93	0	85	85
10804 / 93010	Aviation Operations Officer	0	143	143	0	152	152	0	154	154	0	164	164	0	164	164
Totaal		0	1.357	1.357	106	1.352	1.458	37	1.392	1.429	8	1.508	1.516	1	1.666	1.667

Tabel B1g Koopvaardij / Zeevaart

Crebonummer	Opleiding	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
		BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10642 / 91930 / 91931 / 91932 / 91933 / 91933	Koopvaardij officier alle schepen	0	847	847	0	887	887	0	884	884	0	917	917	0	903	903
10644 / 91940 / 91941 / 91942 / 91943	Stuurman / werktuigkundige kleine schepen	0	332	332	0	363	363	0	347	347	0	243	243	0	254	274
10648 / 93090	Schipper / machinist beperkt werkgebied	0	148	148	0	187	187	0	120	120	0	157	157	19	152	171
Totaal		0	1.327	1.327	0	1.437	1.437	0	1.351	1.351	0	1.317	1.317	39	1.309	1.348

Tabel B1h Scheepsbouw

Crebonummer	Opleiding	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
		BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10638 / 93080	Scheeps- en jachtbouwkundige	0	60	60	0	61	61	0	96	96	0	127	127	0	160	160

Tabel B1i Visserij

Crebonummer	Opleiding	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
		BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10643 / 93130	Stuurman / werktuigkundige zeevisvaart	0	189	189	0	99	99	0	64	64	0	63	63	1	62	63
10645 / 91910 / 91920	Visserij officier	0	136	136	0	113	113	0	113	113	0	121	121	0	116	116
10649	Stuurman / werktuigkundige zeevisvaart SW4	0	6	6	0	15	15	0	23	23	0	25	25	0	30	30
Totaal		0	331	331	0	227	227	0	200	200	0	209	209	1	208	209

Tabel B1j Waterbouw

Crebonummer	Opleiding	2004/ 2005			2005/ 2006			2006/ 2007			2007/ 2008			2008/2009		
		BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal	BBL	BOL	Totaal
10639 / 93020	Baggermeester	0	20	20	0	10	10	0	13	13	0	15	15	0	17	17
10640 / 93101	Maritiem waterbouwer (scheepswerktuigkundige waterbouw)	0	17	17	0	18	18	0	25	25	0	27	27	0	29	29
10641 / 93102	Maritiem waterbouwer (stuurman waterbouw)	0	31	31	0	40	40	0	40	40	0	48	48	0	40	40
10646	Bakshipper / dekknecht	0	9	9	0	3	3	0	24	24	0	24	24	0	24	24
Totaal		0	77	77	0	71	71	0	102	102	0	90	90	0	86	86

Tabel B2 Aantal Mbo-leerlingen naar opleidingsniveau per deelsector en regio, 2008/2009

Regio	Sector	Assistent	Basisberoeps- opleiding	Vakopleiding	Middenkader
Noord					
	Goederenvervoer		356	13	340
	Logistiek	6	201	18	
	Haven, op en overslag				
	Rijn- en binnenvaart		5	11	
	Personenvervoer		18		
	Luchtvaart				12
	Nautisch		3	30	84
Oost					
	Goederenvervoer		487	30	287
	Logistiek	36	159	35	10
	Haven, op en overslag				
	Rijn- en binnenvaart				
	Personenvervoer		737		
	Luchtvaart				370
	Nautisch		1	7	114
Middenwest					
	Goederenvervoer		309		4
	Logistiek	14	25	6	
	Haven, op en overslag				
	Rijn- en binnenvaart				
	Personenvervoer				
	Luchtvaart				
	Nautisch		18	43	7
Noordwest					
	Goederenvervoer		283	1	180
	Logistiek	24	87	45	21
	Haven, op en overslag		20		
	Rijn- en binnenvaart		87	163	29
	Personenvervoer				
	Luchtvaart				1052
	Nautisch		77	107	154
Zuidwest					
	Goederenvervoer		472	18	279
	Logistiek	76	122	43	39
	Haven, op en overslag	11	526	47	531
	Rijn- en binnenvaart		97	291	72
	Personenvervoer		165		
	Luchtvaart				21
	Nautisch		135	212	811

Regio	Sector	Assistent	Basisberoeps- opleiding	Vakopleiding	Middenkader
Zuidoost	Goederenvervoer		533	16	295
	Logistiek	19	100	33	5
	Haven, op en overslag				
	Rijn- en binnenvaart				
	Personenvervoer		363		
	Luchtvaart				212
	Nautisch				

Tabel B3 Aantal opleidingen (BBL en BOL) met leerlingen naar opleiding en regio, schooljaar 2008/2009

Deelsector	Crebo-nummer	Opleiding	Noord		Oost		Midden		Noordwest		Zuidwest		Zuidoost		Totaal		
			BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	
Goederenvervoer	10656	Manager opslag en vervoer	.	3	.	4	.	.	.	4	.	3	.	.	4	.	18
	91870																
	10657	Specialist gevaarlijke stoffen															
	10663	Planner wegtransport	1	1	4	.	.	.	1	1	.	8	1
	91890																
	10678	Chauffeur goederenvervoer	4	.	2	.	3	.	5	.	2	.	.	5	.	21	
91830																	
Logistiek	10659	Transportmanager	.	.	.	1	1
	10660	Logistiek supervisor	1	1
	90213																
	10666	Logistiek groepsleider	1	1	3	.	.	.	1	.	2	0	2	1	9	2	
	90202																
	10679	Logistiek medewerker	2	1	3	.	2	.	3	.	3	.	1	1	14	2	
	90255																
	10681	Assistent medewerker T&L	1	.	1	.	1	.	2	.	1	.	.	1	.	7	.
	91820																
	93732																

Deelsector	Crebo-nummer	Opleiding	Noord		Oost		Midden		Noordwest		Zuidwest		Zuidoost		Totaal	
			BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL
Haven- op en overslag	10682	Manager haven, vervoer en logistiek	1	.	.	.	1
	10686	Assistent expediteur	1	1	.
	10687	Medewerker havenlogistiek	1	1	.
	93060	
	10690	Gevorderd operationeel medewerker op- en overslag	1	.	.	.	1	.
	10691	Medewerker havenoperaties	.	.	1	1	.	.	.	2	.
	93070	
	10692	Assistent operationeel medewerker op- en overslag	1	.	.	.	1	.
	93040	Manager havenlogistiek	2	.	.	2
	93050	Manager havenoperaties
Rijn- en binnenvaart	10650	Kapitein binnenvaart	1	.	.	1	.	.	1	1
	93110	
	10651	Schipper binnenvaart	.	1	1	.	1	0	.	.	2	1
	91900	
	10652	Matroos (binnenvaart)	.	1	1	.	1	.	.	.	2	1
	91880	
	91881	
	10653	Bootman	1	.	.	.	1	.
	93030	

Deelsector	Crebo- nummer	Opleiding	Noord		Oost		Midden		Noordwest		Zuidwest		Zuidoost		Totaal	
			BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL
Personenvervoer	10667	Touringcarchauffeur / reisleider	.	.	1	1	.
	91843															
	10893	Chauffeur personenvervoer	1	.	1	.
	91840															
	91841	Chauffeur personenvervoer (OV)	1	1	.
91842	Chauffeur personenvervoer (taxi)	1	.	.	.	1	.	
Luchtvaart	10654	Luchtvaartdienstverlener	.	.	2	.	.	.	2	.	.	.	1	2	1	6
	91850															
	10655	Luchtvaartlogisticus	.	.	1	.	.	.	1	1	.	3
	91860															
	10804	Aviation Operations Officer	1	1
	93010															
Nautisch	10638	Scheeps- en jachtbouwkundige	1	.	.	.	1
	93080															
	10639	Baggermeester	1	1
	93020															
	10640	Maritiem waterbouwer (scheepswerktuigkundige waterbouw)	1	1
93101																

Deelsector	Crebo- nummer	Opleiding	Noord		Oost		Midden		Noordwest		Zuidwest		Zuidoost		Totaal	
			BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL	BBL	BOL
	10641	Maritiem waterbouwer (stuurman waterbouw)	1	.	.	.	1
	93102															
	10642	Koopvaardij officier alle schepen	.	1	.	1	.	.	.	2	.	2	.	.	.	6
	91930															
	91931															
	91932															
	91933															
	10643	Stuurman / werktuigkundige zeevisvaart	1	1	.	.	.	2
	93130															
	10644	Stuurman / werktuigkundige kleine schepen	.	1	.	1	.	.	.	2	.	2	.	.	.	6
	91940															
	91943															
	10645	Visserij officier	1	.	.	1	.	2	.	.	.	4
	91910															
	10646	Bakshipper / dekknecht														
	10648	Schipper / machinist beperkt werkgebied	.	1	1	.	2	.	.	.	4
	93090															
	10649	Stuurman / werktuigkundige zeevisvaart SW4	1	.	.	.	1

Bijlage: Afbakening sector

In deze bijlage gaan we in op de afbakening van de sector transport en logistiek (zie tabel 0.1). De afbakening van de sector is gebaseerd op de indeling van bedrijven volgens de Standaard Bedrijfsindeling (SBI). De keuze voor de deelsectoren (hoofdactiviteit) is gebaseerd op de opleidingen die voor KBB T&L relevant zijn. In de tabel is aangegeven welke branches wel (+) of niet relevant (-) zijn voor KBB T&L.

Tabel B4 Afbakening sector volgens SBI indeling

SBI	Deelsectoren	Relevantie
60	Vervoer over land	
601	Vervoer per spoor	+
6010	Vervoer per spoor	+
602	Vervoer over de weg	+
6021	Geregeld personenvervoer over de weg	+
60211	Openbaar personenvervoer over de weg	+
60212	Geregeld besloten personenvervoer over de weg	+
6022	Ongeregeld personenvervoer per taxi	+
6023	Ongeregeld personenvervoer per autobus	+
6024	Goederenvervoer over de weg	+
60241	Verhuisvervoer	+
60242	Goederenvervoer over de weg (geen verhuisvervoer)	+
603	Vervoer via pijpleidingen	-
6030	Vervoer via pijpleidingen	-
61	Vervoer over water	
611	Zeevaart	+
6110	Zeevaart	+
61101	Vracht- en tankvaart (zeevaart)	+
61102	Passagiersvaart, veerdiensten en sleepvaart (zeevaart)	+
612	Binnenvaart	+
6120	Binnenvaart	+
61201	Vrachtvaart (binnenvaart)	+
61202	Tankvaart (binnenvaart)	+
61203	Sleep- en duwvaart (binnenvaart)	+
61204	Passagiersvaart en veerdiensten (binnenvaart)	+
62	Vervoer door de lucht	
620	Vervoer door de lucht	+
6200	Vervoer door de lucht	+
63	Dienstverlening voor het vervoer	
631	Laad-, los- en overslagactiviteiten en opslag	+
6311	Laad-, los- en overslagactiviteiten	+
63111	Laad-, los- en overslagactiviteiten voor zeeschepen	+
63112	Laad-, los- en overslagactiviteiten (niet voor zeeschepen)	+

SBI	Deelsectoren	Relevantie
6312	Opslag	+
63121	Opslag in tanks	+
63122	Opslag in koelhuizen e.d.	+
63123	Opslag (geen opslag in tanks, koelhuizen e.d.)	+
632	Overige dienstverlening voor het vervoer n.e.g.	+
6321	Overige dienstverlening voor het vervoer over land n.e.g.	+
6322	Overige dienstverlening voor het vervoer over water n.e.g.	+
6323	Luchthavens en overige dienstverlening voor het vervoer door de lucht n.e.g	+
633	Reisorganisatie en -bemiddeling; informatieverstrekking op het gebied van toerisme	-
6330	Reisorganisatie en -bemiddeling; informatieverstrekking op het gebied van toerisme	-
63301	Reisorganisatie	-
63302	Reisbemiddeling	-
63303	Informatieverstrekking op het gebied van toerisme en dienstverlening voor het personenvervoer n.e.g.	-
634	Expediteurs, cargadoors en bevrachters; weging en meting	+
6340	Expediteurs, cargadoors en bevrachters; weging en meting	+
63401	Expediteurs, cargadoors, bevrachters en andere tussenpersonen in het goederenvervoer	+

Bijlage: Samenvatting beschikbaarheid arbeidsplaatsen

Tabel B5 Beschikbaarheid arbeidsplaatsen naar deelsector, kwalificatie en regio⁴³

Crebo	Opleiding	Noord	Oost	Midden- west	Noord- west	Zuid- west	Zuid- oost	Landelijk
Goederenvervoer								
10678 /	Chauffeur							
91830	goederenvervoer	=/-	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=
10659 /	Manager opslag en							
91870	vervoer	=/-	=/-	=/-	=/-	=/-	=/-	=/-
10663 /								
91890	Planner wegtransport	=/-	=/-	=/-	+/=	+/=	+/=	=/-
Logistiek								
10681 /	Assistent operationeel							
93732	medewerker transport en logistiek	=/-	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=
10666 /								
90202	Logistiek teamleider	x	x	x	x	x	x	=/-
10660 /								
90213	Logistiek supervisor	=/-	=/-	=/-	=/-	=/-	=/-	=/-
10679 /								
90255	Logistiek medewerker	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=
91820	Assistent medewerker transport en logistiek	x	x	x	x	+/=	x	+/=
Havens, op- en overslag								
10686 /								
93000	Coördinator havenlogistiek	x	x	x	x	x	x	x
10692 /	Assistent logistiek							
93732	medewerker							
10690 /	Coördinator							
93120	havenoperaties	x	x	x	x	+/=	x	x
93040	Manager havenlogistiek	x	x	x	x	x	x	x
93050	Manager havenoperaties	x	x	x	x	=/-	x	x
10687 /								
93060	Medewerker havenlogistiek	x	x	x	x	x	x	+/=
10691 /	Medewerker							
93070	havenoperaties	x	x	x	x	x	=	x
Rijn- en binnenvaart								
10651 /								
91900	Schipper binnenvaart	x	x	x	x	x	x	x
10652 /								
91881	Matroos binnenvaart	x	x	x	x	x	x	+/=

⁴³ Bron: informatie VTL ten behoeve van Colo-barometer oktober 2009.

Crebo	Opleiding	Noord	Oost	Midden- west	Noord- west	Zuid- west	Zuid- oost	Landelijk
10653 / 93030	Bootman	X	X	X	+/=	+/=	X	X
93110	Kapitein binnenvaart	X	X	X	X	+/=	X	+/=
Personenvervoer								
10893 / 91841	Chauffeur personenvervoer (openbaar vervoer)	+/=	=/-	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=
10893 / 91842	Chauffeur personenvervoer (taxi)	X	X	X	X	X	X	X
10667 / 91843	Touringcar- chauffeur/reisleider	+/=	X	X	X	X	+/=	+/=
Luchtvaart								
93010	Aviation operations officer	X	X	X	+/=	X	X	X
10654 / 91850	Luchtvaartdienstverlener	X	X	X	=/-	X	X	X
91860	Luchtvaartlogisticus	X	X	X	=/-	X	X	X
Nautisch								
91910	Visserij officier	X	X	X	X	X	X	X
91921	Scheepswerktuigkundige alle visserschepen	X	X	X	X	X	X	X
91922	Stuurman alle visserschepen	X	X	X	X	X	X	X
91931	Maritiem officier alle schepen	X	X	X	X	X	X	X
91932	Scheepswerktuigkundige alle schepen	X	X	X	X	X	X	X
91933	Stuurman alle schepen	X	X	X	X	X	X	X
91941	Koopvaardij officier kleine schepen	X	X	X	X	X	X	X
91942	Stuurman kleine schepen	X	X	X	X	X	X	X
91943	Stuurman/werktuigkundige kleine schepen	X	X	X	X	X	X	X
93020	Baggermeester	X	X	X	X	X	X	X
93030	Bootman	X	X	X	+/=	+/=	X	X
93080	Scheeps- en jachtbouwkundige	X	X	X	X	X	X	X
93090	Schipper/machinist beperkt werkgebied	X	X	X	X	X	X	X
93101	Maritiem waterbouwer	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	X
93130	Stuurman/werktuigkundige zeevisvaart	X	X	X	X	X	X	X

Bijlage: Samenvatting beschikbaarheid BPV-plaatsen

Tabel B6 Beschikbaarheid BPV-plaatsen naar deelsector, kwalificatie en regio⁴⁴

Crebo	Opleiding	Noord	Oost	Midden- west	Noord- west	Zuid- west	Zuid- oost	Landelijk
Goederenvervoer								
10678 / 91830	Chauffeur goederenvervoer	=/-	+/=	=/-	+/=	=	+/=	=
10659 / 91870	Manager opslag en vervoer	x	x	x	x	x	x	x
10663 / 91890	Planner wegtransport	+/=	+/=	+/=	=/-	+/=	=/-	=/-
Logistiek								
10681 / 93732	Assistent operationeel medewerker transport en logistiek	x	x	x	x	x	x	x
10666 / 90202	Logistiek teamleider	+/=	=/-	+/=	=/-	+/=	=/-	=/-
10660 / 90213	Logistiek supervisor	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=
10679 / 90255	Logistiek medewerker	+/=	=/-	+/=	-	+/=	+/=	=/-
91820	Assistent medewerker transport en logistiek	+/=	x	+/=	x	x	=/-	=/-
Havens, op- en overslag								
10686 / 93000	Coördinator havenlogistiek	x	x	x	x	x	x	x
10692 / 93732	Assistent logistiek medewerker							
10690 / 93120	Coördinator havenoperaties	x	x	x	x	x	=/-	=/-
93040	Manager havenlogistiek	x	x	x	x	x	x	
93050	Manager havenoperaties	x	x	x	x	x	x	
10687 / 93060	Medewerker havenlogistiek	+/=	+/=	+/=	=/-	=/-	=/-	+/=
10691 / 93070	Medewerker havenoperaties	x	x	x	=/-	+/=	=/-	=/-
Rijn- en binnenvaart								
10651 / 91900	Schipper binnenvaart	x	x	x	x	x	x	x
10652 / 91881	Matroos binnenvaart	+/=	+/=	+/=	-	+/=	+/=	x
10653 /	Bootman	x	x	x	+/=	+/=	=/-	=/-

⁴⁴ Bron: informatie VTL ten behoeve van Colo-barometer oktober 2009.

Crebo	Opleiding	Noord	Oost	Midden- west	Noord- west	Zuid- west	Zuid- oost	Landelijk
93030								
93110	Kapitein binnenvaart	+/=	+/=	+/=	=/-	+/=	=/-	=/-
Personenvervoer								
10893 / 91841	Chauffeur personenvervoer (openbaar vervoer)	+/=	+/=	+/=	+/=	+/=	=/-	+/=
10893 / 91842	Chauffeur personenvervoer (taxi)	x	x	+/=	x	x	+/=	+/=
10667 / 91843	Touringcar- chauffeur/reisleider							
Luchtvaart								
93010	Aviation operations officer	x	x	x	x	x	x	x
10654 / 91850	Luchtvaartdienstverlener	x	+/=	=/-	+/=	+/=	x	=/-
91860	Luchtvaartlogisticus	x	x	x	x	x	x	x
Nautisch								
91910	Visserij officier	x	x	x	x	x	x	=/-
91921	Scheepwerktuigkundige alle visserschepen	x	x	x	x	x	x	+/=
91922	Stuurman alle visserschepen	x	x	x	x	x	x	x
91931	Maritiem officier alle schepen	x	x	x	x	x	x	+/=
91932	Scheepswerktuigkundige alle schepen	x	x	x	x	x	x	+/=
91933	Stuurman alle schepen	x	x	x	x	x	x	+/=
91941	Koopvaardij officier kleine schepen	x	x	x	x	x	x	+/=
91942	Stuurman kleine schepen	x	x	x	x	x	x	=/-
91943	Stuurman/werktuigkundige kleine schepen	x	x	x	x	x	x	=/-
93020	Baggermeester	x	x	x	x	x	x	+/=
93030	Bootman	x	x	x	+/=	+/=	=/-	=/-
93080	Scheeps- en jachtbouwkundige	x	x	x	x	x	x	=/-
93090	Schipper/machinist beperkt werkgebied	x	x	x	x	x	x	+/=
93101	Maritiem waterbouwer	x	x	x	x	x	x	x
93130	Stuurman/werktuigkundige zeevisvaart	x	x	x	x	x	x	+/=

Bron: informatie VTL ten behoeve van Colo-barometer oktober 2009.

Bijlage: Verdeling en trend belangrijkste beroepen

Tabel B7 Verdeling en trend (2002-2006) van de belangrijkste beroepen in het weg- en railvervoer en de scheep- en luchtvaart

Deelsector	Beroepsgroep	Percentage	Trend 2002-2006
<i>Weg- en railvervoer</i>			
	Chauffeurs	46,0	constant
	Laders en lossers	7,0	stijgend
	Commercieel employés	6,5	constant
	Boekhouders en secretaresses	5,4	dalend
	Productieplanners	4,6	stijgend
	Monteurs	4,1	constant
	Administratieve transportemployés	3,9	
	Receptionisten en administratieve employés	3,4	constant
	Schippers en conducteurs	2,9	constant
	Andere beroepsgroepen	16,4	
Totaal	Weg en Railvervoer	100	
<i>Scheep- en luchtvaart</i>			
	Stewardessen	20,9	constant
	Vliegers, scheepskapiteins en leidinggevendenden transport	12,1	constant
	Schippers en conducteurs	10,6	
	Monteurs	7,0	constant
	Laders en lossers	5,6	constant
	Boekhouders en secretaresses	4,6	
	Administratieve transportemployés	3,9	
	Productieplanners	3,2	stijgend
	Chauffeurs	2,8	constant
	Andere beroepsgroepen	29,3	
Totaal	Scheep- en luchtvaart	100	

Bron: De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2012, ROA, 2007.

Bijlage: Nederland verdeeld in UWV-districten

Bijlage: Gebruikte bronnen

Data

- LISA
- NIWO
- CBS
- UWV
- Cfi

Rapporten en artikelen

- CPB (2009), *Historische krimp Nederlandse economie*. CPB Nieuwsbrief, juni 2009.
- Kantoor binnenvaart (2009), Tussenrapportage crisisberaad juni 2009.
- KMR/ECORYS (2009), *Arbeidsmarktverkenning Mainport Rotterdam 2008-2012, Meting 2008*. In opdracht van KMR, Deltalinqs en Havenbedrijf Rotterdam.
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat/ECORYS (2008), *Monitor Maritieme Arbeidsmarkt 2008*.
- Schiphol Group/Regioplan (2009), Overzicht werkgelegenheid luchthaven Schiphol per 24 oktober 2008. Amsterdam.
- ROA, *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2012, 2007*.
- VTL, Factsheets Haven op- en overslag, Luchtvaart, Personenvervoer, Nautisch, Rijn- en binnenvaart 2009.
- VTL/ECORYS (2009), *Arbeidsmarktonderzoek beroepsgoederenvervoer over de weg 2009*.
- VTL/ECORYS (2009), *Arbeidsmarktonderzoek logistieke dienstverlening 2009*.
- VTL/ECORYS (2009), *Oplegnotities BCP's*.
- VTL/ECORYS (2009), *Update arbeidsmarktprognose chauffeurs tot 2016*.
- VTL, Barometer ten behoeve van Colobarometer, stand 1 oktober 2009, 2009.
- UWV werkbedrijf, *Arbeidsmarktprognoses 2009-2010, 2009*.
- UWV werkbedrijf /ECORYS, *Vacatures in Nederland 2009, 2009*.
- Monsterboard, *Monsterboard Employment Index August 2009*
- *Crisis raakt overslag Rotterdamse haven*, Financieel Dagblad 15 juli 2009.
- *Banenverlies in transportsector piekt dit jaar*, Financieel Dagblad 14 juli 2009.
- *Transportsector valt dieper*, Financieel Dagblad 29 juni 2009.

Internet

www.voortijdschoolverlaten.nl/VSV-verkenner
www.schuttevaer.nl, 'NEA: Crisis is van lange duur', 23 september 2009.
www.eicb.nl

Interviews

- Dhr. T. Westra, KVNR
- Dhr. H. van Roozendaal, onderwijscoördinator binnenvaart
- Dhr. R. Luns, Productschap Vis
- Dhr. H. Bleeker, VBKO
- Dhr. R. Tellekamp, VTL
- Mevr. W. Bennik, VTL
- Dhr E. Gouw, VTL
- Mevr. J. van Kollenburg, VTL
- Dhr. R. Willems, ROC van Amsterdam, stagecoördinator
- Dhr. A. Vaandrager, Mobis

